

Rada
Európskej únie

V Bruseli 5. mája 2022
(OR. en)

8781/22

COH 36
ENV 395
COMPET 293
SAN 245
EDUC 143
EMPL 155
RECH 218
TRANS 264
AGRI 174
POLCOM 28
RELEX 586
POSEIDOM 1
POSEICAN 1
POSEIMA 1

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	5. mája 2022
Komu:	Generálny sekretariát Rady
Č. dok. Kom.:	COM(2022) 198 final
Predmet:	OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV Ľudia na prvom mieste, zabezpečenie udržateľného a inkluzívneho rastu a využívanie potenciálu najvzdialenejších regiónov EÚ

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2022) 198 final.

Príloha: COM(2022) 198 final

V Štrasburgu 3. 5. 2022
COM(2022) 198 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**Ľudia na prvom mieste, zabezpečenie udržateľného a inkluzívneho rastu a využívanie
potenciálu najvzdialenejších regiónov EÚ**

{SWD(2022) 133 final} - {SWD(2022) 134 final}

ÚVOD

Päť miliónov občanov EÚ žije v najodľahlejších častiach Únie v najvzdialenejších regiónoch: Guadeloupe, Francúzska Guyana, Martinik, Mayotte, Réunion a Svätý Martin (Francúzsko); Azory a Madeira (Portugalsko) a Kanárske ostrovy (Španielsko). Sú neoddeliteľnou súčasťou EÚ, ktorá sa strategicky nachádza v Atlantickom oceáne, karibskej oblasti, Južnej Amerike a Indickom oceáne.

Najvzdialenejšie regióny predstavujú významné prínosy: mladé obyvateľstvo, rozsiahle námorné hospodárske zóny, jedinečná biodiverzita, bohaté obnoviteľné zdroje energie, poloha a klíma vhodné na vedy o vesmíre, činnosti v oblasti astrofyziky, ako aj dôležitá vesmírna infraštruktúra. Rast reálneho HDP na obyvateľa v niektorých z týchto regiónov prekonáva priemer EÚ¹. Prostredníctvom vhodných stratégií rozvoja, reforiem a investícií sa preto rozdiel v porovnaní so zvyškom EÚ v budúcnosti môže znížiť. Tieto regióny navyše predstavujú vysunuté pôsobiská Európskej únie na celom svete s potenciálom posilniť spoluprácu a vzťahy s okolitými krajinami a územiami.

Najvzdialenejšie regióny zároveň čelia trvalým znevýhodneniam, ktoré bránia ich rozvoju a ktoré sa uznávajú v článku 349 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. V zmluve sa stanovujú osobitné opatrenia na podporu najvzdialenejších regiónov vrátane prispôbeného uplatňovania práva EÚ v týchto regiónoch a prístupu k programom EÚ.

Hoci sa tieto regióny navzájom pomerne líšia, majú spoločné niektoré osobitosti, ako je odľahlosť, ostrovná poloha², zväčša malá rozloha, zraniteľnosť voči zmene klímy, závislosť hospodárstiev od malého počtu odvetví, vysoká miera nezamestnanosti či hrubý domáci produkt (HDP) dosahujúci výrazne nižšiu úroveň, ako je priemer EÚ a národné priemery³. Mayotte má najnižšiu úroveň HDP na obyvateľa v EÚ (30 %) a najvyššiu nezamestnanosť (27,8 %) ⁴. Vo viacerých z týchto regiónov sa za posledné dve desaťročia zaznamenala nedostatočná konvergencia k zvyšku EÚ⁵ a tieto regióny momentálne čelia kombinácii vysokých cien energie a hroziacej potravinovej krízy v dôsledku ruskej invázie na Ukrajinu.

V záujme naplnenia svojho potenciálu musia niektoré najvzdialenejšie regióny stále riešiť základné potreby, ktoré sú kľúčové z hľadiska kvality života a plnenia cieľov udržateľného rozvoja⁶, ako je prístup k vode, vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti či doprave. Kľúčovú úlohu budú zohrávať aj demografické faktory: očakáva sa, že do roku 2100 sa počet obyvateľov na Mayotte strojnásobí a vo Francúzskej Guyane zdvojnásobí, uvedené potreby sa teda nevyhnutne zvýšia⁷. Niektoré regióny, napríklad Kanárske ostrovy, Francúzska Guyana, Mayotte a Svätý

¹ Podľa výpočtov GR REGIO týkajúcich sa rastu reálneho HDP na obyvateľa, v rokoch 2000 – 2019 dosiahli Guadeloupe, Martinik, Réunion, Mayotte a Azory rast reálneho HDP na obyvateľa, ktorý prevyšuje priemer EÚ na úrovni 1,2 % ([správa o súdržnosti z roku 2022, ec.europa.eu/pridať link na správu](#)).

² Všetky najvzdialenejšie regióny s výnimkou Francúzskej Guyany v Južnej Amerike sú ostrovy alebo súostrovia.

³ Eurostat, kód: [nama_10r2gdp](#), v roku 2020 sa HDP vyjadrené pomocou parity kúpnej sily v porovnaní s priemerom EÚ pohybovalo v rozpätí od 30 % priemeru EÚ na Mayotte (najnižšia úroveň v EÚ) po 76 %. Od roku 2010 do roku 2020 HDP v porovnaní s priemerom EÚ na Kanárskych ostrovoch kleslo z 83 % na 62 %, na Azorách zo 75 % na 67 % a na Madeire z 81 % na 69 %.

⁴ Eurostat, kód: [LFST_R_LFU3RT](#), jedna z najvyšších mier nezamestnanosti mladých ľudí je navyše na Guadeloupe (41,5 %), Mayotte (55,4 %) a Martiniku (38,3 %).

⁵ Eurostat, kód: [nama_10r_2gdp](#), porovnanie HDP v rokoch 2000 a 2020.

⁶ Najmä pokiaľ ide o ciele „žiadna chudoba“, „kvalita zdravia a života“, „kvalitné vzdelanie“, „rodová rovnosť“, „čistá voda a hygiena“, „dostupná a čistá energia“, „dôstojná práca a hospodársky rast“, „zníženie nerovnosti“ a „ochrana klímy“.

⁷ Eurostat, kód: [proj_19rp3](#), počet obyvateľov Mayotte sa má zvýšiť z 279 000 v roku 2020 na 782 000 v roku 2100; počet obyvateľov Guyany sa má zvýšiť z 289 000 v roku 2020 na 591 000 v roku 2100.

Martin, sú takisto pod značným tlakom, ktorý spôsobuje neregulárna migrácia. Na druhej strane sa očakáva, že v rovnakom období sa v niektorých iných najvzdialenejších regiónoch⁸ počet obyvateľov značne zníži v dôsledku emigrácie mladých ľudí, ktorí budú hľadať príležitosti.

V tomto oznámení sa predkladajú priority opatrení EÚ v spolupráci s týmito regiónmi a pre tieto regióny. Po kríze COVID-19 je jeho prvoradým cieľom viesť ľudí z týchto regiónov smerom k udržateľnej obnove a rastu. Tieto priority musia byť zakotvené v zelenej a digitálnej transformácii, ktorá je hlavným faktorom súdržnej a inkluzívnej spoločenskej transformácie, hospodárskej diverzifikácie a vytvárania pracovných miest a rieši potreby ľudí. Oznámenie vychádza z vykonávania strategického partnerstva s týmito regiónmi z roku 2017⁹, ktoré sa v správe z roku 2020 prezentovalo Európskemu parlamentu a Rade¹⁰.

Osobitosti najvzdialenejších regiónov sa zohľadňujú v osobitných právnych predpisoch, fondoch a programoch EÚ. Komisia je odhodlaná naďalej začleňovať osobitosti týchto regiónov do právnych predpisov a politík EÚ v záujme podpory ich rozvoja prostredníctvom prispôbených a miestne orientovaných prístupov. V tomto oznámení sa uvádzajú navrhované iniciatívy Komisie, ktorými sa dopĺňajú a podporujú regionálne a národné opatrenia. Komisia predovšetkým posilní dialóg s týmito regiónmi, bude im poskytovať prispôbenú podporu a pomôže im zlepšiť administratívne kapacity, aby mohli v plnej miere využívať politiky EÚ a jej potenciál.

Hoci EÚ zohráva kľúčovú úlohu, pokiaľ ide o príspevok k využívaniu rastového potenciálu najvzdialenejších regiónov, dobré podmienky v nich a ich rozvoj v podstate závisia od rozhodnutí a opatrení samotných regiónov a ich príslušných členských štátov. Ich úlohou je vypracovanie a vykonávanie stratégií rozvoja prispôbených jednotlivým regiónom, v ktorých sa vymedzia vhodné priority a v plnej miere sa využijú možnosti financovania, ktoré poskytujú európske nástroje. V týchto stratégiách je potrebné predpokladať potreby občanov a reagovať na ne, riešiť prekážky rastu, využívať silné stránky, diverzifikovať hospodárstvo, zvyšovať sebestačnosť, rozširovať obchodné prepojenia, rozvíjať zručnosti a vytvárať pracovné miesta.

V oznámení sa teda okrem stanovenia viacerých iniciatív, ktoré sa majú vypracovať na úrovni EÚ, tieto regióny a ich príslušné členské štáty vyzývajú, aby prijali opatrenia, napríklad na riešenie ich osobitostí v prierezočných politikách a nástrojoch vrátane Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti¹¹ a fondov v rámci politiky súdržnosti¹², ako aj v horizontálnych nástrojoch, ako je Nástroj technickej podpory¹³. V oznámení sa takisto navrhuje, aby sa týmto regiónom venovala osobitná pozornosť v rámci príslušných akcií na plnenie cieľových hodnôt pre celú EÚ, napr. pokiaľ ide o Európsky pilier sociálnych práv¹⁴ a opatrenia v oblasti klímy.

V tomto oznámení sa zohľadňuje príspevok z verejnej konzultácie, ktorá sa konala od júla do novembra 2021¹⁵, štyri cielené stretnutia so zástupcami najvzdialenejších regiónov a ich príslušných členských štátov, dvojstranné zasadnutia so správnymi orgánmi najvzdialenejších regiónov, vyhlásenie Konferencie predsedov najvzdialenejších regiónov (CPRUP) z novembra

---

⁸ Eurostat, kód: [proj_19rp3](#), Madeira, Azory, Martinik a Guadeloupe.

⁹ COM(2017) 623 final.

¹⁰ COM(2020) 104 final.

¹¹ [Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti \(ec.europa.eu\)](#), nariadenie (EÚ) 2021/241.

¹² Nariadenie (EÚ) 2021/1058, nariadenie (EÚ) 2021/1057.

¹³ Nariadenie (EÚ) 2021/240.

¹⁴ [Európsky pilier sociálnych práv \(ec.europa.eu\)](#).

¹⁵ [Najvzdialenejšie regióny – aktualizácia strategického partnerstva Komisie s týmito regiónmi \(ec.europa.eu\)](#).

2021¹⁶, spoločný pozičný dokument členských štátov a najvzdialenejších regiónov z januára 2022¹⁷, uznesenie Európskeho parlamentu¹⁸, štúdia o vplyve pandémie na tieto regióny¹⁹, ako aj stanoviská Výboru regiónov (VR) a Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (EHSV)²⁰. Vychádza aj z návrhov vyplývajúcich z Konferencie o budúcnosti Európy.

1. PANDÉMIA COVID-19 A REAKCIA NA KRÍZU

Kríza COVID-19 zasiahla najvzdialenejšie regióny obzvlášť tvrdo. Nezamestnanosť mladých ľudí na Kanárskych ostrovoch prudko stúpla z 35,4 % v roku 2019 na 57,7 % v roku 2020²¹. Počet uchádzačov o zamestnanie na Svätom Martine sa do konca roka 2020 v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšil o viac než 16 %. HDP od roku 2019 do roku 2020 na Kanárskych ostrovoch kleslo o 11 % a na Madeire o 7 % v porovnaní s poklesom o 7 % v Španielsku a 3 % v Portugalsku²². Najvzdialenejších regiónov sa takisto dotkli narušenia dodávateľských reťazcov. V tomto kontexte boli príslušné členské štáty v rámci európskeho semestra 2020 vyzvané, aby v týchto regiónoch vykonávali ciele politiky s cieľom znížiť riziko zväčšovania nerovností²³.

Komisia zaviedla opatrenia s cieľom prispieť k zmierneniu vplyvu pandémie. Investičné iniciatívy v reakcii na koronavírus CRII a CRII+²⁴ nasmerovali prostriedky z fondov v rámci politiky súdržnosti do podpory odvetvia zdravotníctva, zamestnanosti, telepráce a školského vzdelávania na diaľku. Dočasný rámec štátnej pomoci prijatý v dôsledku pandémie COVID-19²⁵ umožnil prijať opatrenia na podporu podnikov (predovšetkým malých a stredných podnikov), ako aj udržať úroveň zamestnanosti v najvzdialenejších regiónoch, pričom niektoré z nich boli spolufinancované z iniciatívy Pomoc pri obnove v rámci politiky súdržnosti (REACT-EU)²⁶. Komisia napríklad schválila viac než 20 schém pomoci zameraných na ochranu pracovných miest a podnikov na Azorách a Madeire. Z iniciatívy REACT-EU sa navyše pre najvzdialenejšie regióny vyčlenila suma 146 miliónov EUR, a to nad rámec podielu z finančného krytia ich príslušných členských štátov. Napríklad takmer jedna tretina finančného krytia Francúzska v rámci iniciatívy REACT-EU bola pridelená na jeho najvzdialenejšie regióny (1,2 miliardy EUR z 3,9 miliardy EUR) na podporu zelenej a digitálnej transformácie (napr. sieť wi-fi na Guadeloupe) a infraštruktúry (napr. nové školy vo Francúzskej Guyane). Cieľom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ktorý je ústredným prvkom nástroja NextGenerationEU²⁷, je zvýšiť odolnosť členských štátov a podporiť zelenú a digitálnu

¹⁶ CPRUP – Conférence des Présidents des Régions ultrapériphériques, [vyhlásenie CPRUP z novembra 2021 \(ec.europa.eu\)](#); [príloha k vyhláseniu CPRUP \(ec.europa.eu\)](#).

¹⁷ [Spoločný pozičný dokument členských štátov a najvzdialenejších regiónov z januára 2022 \(outre-mer.gouv.fr\)](#).

¹⁸ Uznesenie Európskeho parlamentu [2020/2120(INI)].

¹⁹ [Štúdia o vplyve pandémie COVID-19 na najvzdialenejšie regióny – záverečná správa, október 2021](#).

²⁰ stanovisko VR CDR 3319/2020, stanovisko EHSV ECO/567.

²¹ Údaje sa týkajú porovnania medzi štvrtým štvrťrokom 2019 a štvrtým štvrťrokom 2020.

²² Eurostat, kód: [nama_10r_2gdp](#), štandard kúpnej sily (PPS) na obyvateľa v % priemeru EÚ27 (z roku 2020).

²³ Odporúčania Rady: národné programy reforiem Francúzska (8429/20), Španielska (8428/20), Portugalska (8441/20) na rok 2020.

²⁴ Nariadenie (EÚ) 2020/460, nariadenie (EÚ) 2020/558.

²⁵ [Politika hospodárskej súťaže – dočasný rámec štátnej pomoci prijatý v dôsledku pandémie COVID-19 \(ec.europa.eu\)](#), Oznámenie Komisie – Dočasný rámec pre opatrenia štátnej pomoci na podporu hospodárstva v súčasnej situácii spôsobenej nákazou COVID-19 (Ú. v. EÚ C 91I, 20.3.2020, s. 1), zmenené oznámeniami Komisie C(2020) 2215 (Ú. v. EÚ C 112I, 4.4.2020, s. 1), C(2020) 3156 (Ú. v. EÚ C 164, 13.5.2020, s. 3), C(2020) 4509 (Ú. v. EÚ C 218, 2.7.2020, s. 3), C(2020) 7127 (Ú. v. EÚ C 340I, 13.10.2020, s. 1), C(2021) 564 (Ú. v. EÚ C 34, 1.2.2021, s. 6) a C(2021) 8442 (Ú. v. EÚ C 473, 24.11.2021, s. 1).

²⁶ Nariadenie (EÚ) 2020/2221.

²⁷ Nariadenie Rady (EÚ) 2020/2094.

transformáciu. Príslušné národné plány obnovy a odolnosti zahŕňajú investície v najvzdialenejších regiónoch daných krajín v oblasti širokopásmového pripojenia, čistej energie a dopravy, obnovy budov, prístupu na trh práce, vzdelávania a odbornej prípravy, digitalizácie, sociálneho bývania, adaptácie na zmenu klímy, ako aj prevencie katastrof a odolnosti voči katastrofám. V portugalskom pláne sa osobitne vyčleňujú finančné prostriedky na klimatickú a digitálnu transformáciu na Azorách a Madeire.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- riešili potreby najvzdialenejších regiónov a zlepšovali ich odolnosť vo všetkých odvetviach a dodávateľských reťazcoch, najmä pri vykonávaní plánov obnovy a odolnosti a v rámci programov politiky súdržnosti; využívali iniciatívu REACT-EU v najväčšom možnom rozsahu v prospech najvzdialenejších regiónov a urýchlili vykonávanie.

Komisia:

- bude najvzdialenejším regiónom venovať mimoriadnu pozornosť v rámci rôznych politík v príslušných správach o jednotlivých krajinách v procese európskeho semestra,
- bude zohľadňovať odolnosť dodávateľského reťazca v najvzdialenejších regiónoch²⁸ prostredníctvom primeranej pripravenosti na krízy a krízového riadenia v rámci nástroja núdzovej pomoci pre jednotný trh.

2. UDRŽATEĽNÁ A INKLUZÍVNA OBNOVA A RAST

S cieľom pokračovať v obnove Európy a vzhľadom na vysokú neistotu spôsobenú ruskou inváziou na Ukrajinu začiatkom roka 2022 je potrebné prispôbiť stratégie obnovy a rastu jednotlivým najvzdialenejším regiónom, aby sa uspokojili osobitné potreby obyvateľstva (kapitola 2.1), podporili najviac postihnuté odvetvia, diverzifikovalo a modernizovalo sa hospodárstvo, a to na základe silných stránok (kapitola 2.2), pričom sa budú opierať o zelenú a digitálnu transformáciu (kapitola 2.3).

2.1. ĽUDIA NA PRVOM MIESTE: SPRAVODLIVÉ A ROVNAKÉ PRÍLEŽITOSTI PRE VŠETKÝCH

Najvzdialenejšie regióny majú v priemere najvyššie úrovne chudoby, negramotnosti, nezamestnanosti a mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), v EÚ a najnižšie úrovne dosiahnutého vzdelania. Mnohým ľuďom v niektorých z týchto regiónov chýba čistá voda, dôstojné bývanie, elektrina, vzdelanie, zdravotná starostlivosť, verejná doprava a internet.

Aby sa kvalita života v týchto regiónoch priblížila priemeru EÚ a národným priemerom, musia byť v rámci obnovy na prvom mieste ľudia. Snahami o obnovu by sa malo v prvom rade prispievať k zmierneniu chudoby, mali by sa riešiť základné potreby ľudí, a najmä vytvárať príležitosti pre deti a mladých ľudí prostredníctvom integrovaného prístupu, ktorý by zahŕňal vnútroštátne politiky a investície v oblasti základnej infraštruktúry, verejných služieb vysokej kvality a administratívnych kapacít doplnené politikami a finančnými prostriedkami EÚ. V tomto kontexte je dôležité podporiť najvzdialenejšie regióny pri vykonávaní Európskeho

²⁸ V stanovisku VR CDR 3319/2020 sa konštatuje, že kríza spôsobila v najvzdialenejších regiónoch vážny problém s distribúciou potravín.

piliera sociálnych práv a pri dosahovaní cieľových hodnôt v oblasti pracovných miest, zručností a zmierňovania chudoby zo samitu v Porte do roku 2030²⁹.

Riešenie chudoby, podpora rovnosti a inklúzie

V roku 2019 dosahoval podiel ľudí ohrozených chudobou na Kanárskych ostrovoch 28,5 %, na Azorách 31,8 % a na Madeire 27,8 %, čo výrazne presahuje priemer EÚ a národné priemery³⁰. Miera chudoby na Guadeloupe (34 %) predstavuje viac než dvojnásobok úrovne kontinentálneho Francúzska (14 %)³¹. Vo vidieckych oblastiach na Réunione žije pod hranicou chudoby jeden z dvoch ľudí³². Väčšie riziko chudoby hrozí deťom a iným zraniteľným skupinám, napríklad starším osobám. V roku 2017 napríklad osem z desiatich detí na Mayotte a šesť z desiatich detí vo Francúzskej Guyane žilo v domácnosti ohrozenej chudobou³³.

V najvzdialenejších regiónoch navyše existuje oveľa väčší rozdiel v zamestnanosti mužov a žien, ako je priemer EÚ, pričom obzvlášť výrazný je na Mayotte, kde percentuálny podiel zamestnaných žien predstavuje približne polovicu percentuálneho podielu zamestnaných mužov (23,9 % žien a 41,9 % mužov³⁴). Nezamestnanosť žien je vyššia než nezamestnanosť mužov vo všetkých najvzdialenejších regiónoch s výnimkou Réunionu³⁵. Podporou účasti žien na trhu práce možno zvýšiť mieru zamestnanosti, čím by sa prispelo k plneniu cieľa európskeho piliara týkajúceho sa zamestnanosti na úrovni 78 % do roku 2030. To si vyžaduje primerané opatrenia na zaistenie rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom, ako aj dobrú kvalitu vzdelávania a starostlivosti v rannom detstve a dlhodobej starostlivosti.

V tomto kontexte sú kľúčové opatrenia zamerané na odstránenie rodových rozdielov v oblasti zamestnanosti, starostlivosti, odmeňovania a rozhodovania a skoncovanie s rodovo motivovaným násilím³⁶, ako sa uvádzajú v stratégii EÚ pre rodovú rovnosť³⁷. Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa³⁸ a Európska záruka pre deti³⁹ môžu slúžiť aj ako plány pre iniciatívy, ktorých cieľom je chrániť deti v najvzdialenejších regiónoch a pomáhať im uplatňovať ich práva. K plneniu týchto cieľov môžu prispieť fondy EÚ v rámci politiky súdržnosti vrátane Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) a Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+). V rokoch 2014 – 2020 sa napríklad z EFRR poskytlo 82 miliónov EUR na podporu infraštruktúry v oblasti zariadení starostlivosti o deti a sociálnych služieb na Madeire a Azorách. Prostredníctvom investícií do najvzdialenejších regiónov v rámci ESF+ možno prispieť k riešeniu chudoby a sociálneho vylúčenia a k poskytnutiu potravinovej a materiálnej pomoci najchudobnejším osobám.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- si stanovili cieľové hodnoty týkajúce sa vykonávania **Európskeho piliara sociálnych práv** v najvzdialenejších regiónoch, čím prispievajú k dosiahnutiu jeho celkových cieľových hodnôt;

²⁹ [Sociálny samit v Porte – sociálny záväzok z Porta \(2021portugal.eu\)](#): do roku 2030 by malo byť zamestnaných aspoň 78 % osôb vo veku 20 až 64 rokov; každoročne by sa na odbornej príprave malo zúčastňovať aspoň 60 % dospelých; počet ľudí ohrozených chudobou by sa mal znížiť aspoň o 15 miliónov.

³⁰ Eurostat, kód: [ilc_peps11](#), priemery: Portugalsko 17,2 % a Španielsko 20,7 %.

³¹ INSEE [Analyses Guadeloupe No 43](#), 2020.

³² INSEE [Niveaux de vie et pauvreté à La Réunion en 2017 No 169](#), 2020.

³³ INSEE [Première No 1804](#), 2020.

³⁴ Eurostat, kód: [LFST_R_LFE2EMPRTN](#).

³⁵ Eurostat, kód: [LFST_R_LFU3RT](#), 2020.

³⁶ COM(2022) 105 final.

³⁷ COM(2020) 152 final.

³⁸ COM(2021) 142 final.

³⁹ Odporúčanie Rady (EÚ) 2021/1004.

zabezpečili, aby sa opatreniami v tomto kontexte riešili osobitné problémy týchto regiónov; v plnej miere využívali EFRR a ESF+ vrátane osobitnej dodatočnej alokácie pre najvzdialenejšie regióny s cieľom plniť ciele a cieľové hodnoty piliera a prijímať opatrenia v jeho rámci,

- vytvárali opatrenia na **zmierňovanie chudoby** v týchto regiónoch v rámci vnútroštátnych politik so zameraním na zraniteľné skupiny vrátane starších osôb; posudzovali vplyv reforiem na chudobu a nerovnosti,
- venovali mimoriadnu pozornosť osobitostiam najvzdialenejších regiónov pri vykonávaní **Záruky pre mladých ľudí a Záruky pre deti** v týchto regiónoch, najmä akčných plánov Európskej záruky pre deti,
- používali vnútroštátne fondy a fondy EÚ, najmä ESF+, na podporu ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, účasti na trhu práce s vyváženým zastúpením mužov a žien, prístupu osôb so zdravotným postihnutím k zamestnaniu podporou ich sociálneho začlenenia, rovnakých pracovných podmienok, ako aj na ochranu obetí násillia.

Komisia:

- bude podporovať najvzdialenejšie regióny pri vykonávaní **Európskeho piliera sociálnych práv**; zohľadní ich osobitosti v iniciatívach v rámci svojho akčného plánu; bude monitorovať vykonávanie prostredníctvom procesu semestra; bude podporovať diskusie na vysokej úrovni o vykonávaní v týchto regiónoch,
- posúdi zohľadnenie najvzdialenejších regiónov v národných akčných plánoch na vykonávanie **Európskej záruky pre deti** s cieľom zabezpečiť, aby mali deti v týchto regiónoch rovnaké príležitosti ako na iných miestach v EÚ, a podporí výmenu najlepších postupov,
- bude monitorovať opatrenia týchto regiónov v oblasti **zmierňovania chudoby**, v oblasti integrácie a rovnosti, ako aj v oblasti predchádzania násilliu páchanému na ženách a boja proti nemu⁴⁰,
- prostredníctvom ESF+ bude podporovať opatrenia na zníženie sociálneho vylúčenia, bude monitorovať vykonávanie stratégií v oblasti sociálneho začlenenia (napr. pokiaľ ide o prístup k základným službám),
- podporí zapojenie najvzdialenejších regiónov do Európskej siete regiónov za sociálne hospodárstvo a mechanizmu Európskych misií za sociálne hospodárstvo.

Prístup k primeranému bývaniu, vode, internetu a cenovo dostupnej doprave a energii

V niektorých najvzdialenejších regiónoch mnohí ľudia nemajú primerané životné podmienky a prístup k základným službám. Vo Francúzskej Guyane žije v preplnenom obydli 53 % osôb (8 % v kontinentálnom Francúzsku) a na Mayotte je preplnených 56 % obydli⁴¹. Prístup k vode je v niektorých regiónoch nedostatočný: na Mayotte nemá k tečúcej vode prístup tretina domácností⁴²; vo Francúzskej Guyane vyše 30 % obyvateľstva nemá prístup k teplej vode⁴³; na

⁴⁰ COM(2022) 105 final.

⁴¹ [Portál France Info na základe údajov inštitútu INSEE.](#)

⁴² INSEE [Analyses Mayotte No 18](#), 2019.

⁴³ INSEE [Dossier Guyane No 10](#), 2020.

Guadeloupe nemajú ľudia nepretržitý prístup k vode v dôsledku únikov v distribučnej sieti⁴⁴. Hrozí, že v dôsledku vysokých cien energie, ktoré ešte zvýraznila ruská invázia na Ukrajinu, bude elektrina pre mnohých cenovo nedostupná. Nedostatočná verejná doprava má vplyv na prístup k službám, vzdelávaniu a pracovným príležitostiam.

Pri uspokojovaní niektorých z týchto základných potrieb zohrávajú dôležitú úlohu fondy v rámci politiky súdržnosti. V rokoch 2014 – 2020 sa napríklad z EFRR a Kohézneho fondu (KF)⁴⁵ podporila mestská udržiateľná dopravná, vodohospodárska a energetická infraštruktúra na Madeire a Azorách sumou 116 miliónov EUR. V portugalskom a vo francúzskom pláne obnovy a odolnosti sa uvádzajú investície do sociálneho bývania. Riešenie základných potrieb ľudí si vyžaduje významné vnútroštátne investície do infraštruktúry doplnené finančnými prostriedkami EÚ. To sa musí prejavovať v programovaní fondov EÚ a v žiadostiach o financovanie v rámci programov EÚ, ako je Nástroj na prepájanie Európy (NPE)⁴⁶.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- zabezpečili prístup k primeranému a cenovo dostupnému bývaniu, vode, elektrine, doprave a internetu; preskúmali synergie medzi vnútroštátnymi rozpočtami a fondmi a nástrojmi EÚ vrátane fondov v rámci politiky súdržnosti; stanovili cieľové hodnoty na regionálnej úrovni v záujme uspokojenia základných potrieb.

Komisia:

- podporí najvzdialenejšie regióny a ich príslušné členské štáty pri dosahovaní synergií medzi vnútroštátnymi rozpočtami a rôznymi fondmi a programami EÚ, ako je EFRR, ESF+, KF a NPE, s cieľom riešiť základné potreby ľudí.

Prístup k zdravotnej starostlivosti

Hoci sa zdravotnícke systémy najvzdialenejších regiónov medzi sebou značne líšia, je pre ne typická nižšia kapacita a menší počet zdravotníckych pracovníkov v porovnaní s národnými priemerami a priemerom EÚ⁴⁷. Počas pandémie COVID-19 sa ukázala kritická zraniteľnosť a izolácia týchto regiónov. Tieto regióny takisto sužuje krátka stredná dĺžka života⁴⁸, mimoriadne vysoká úmrtnosť dočiat⁴⁹, šírenie tropických chorôb a znečistenie⁵⁰. Je dôležité posilniť zdravotnícke kapacity, zlepšiť prístup k zdravotnej starostlivosti, podporu zdravia a prevenciu chorôb a posilniť pripravenosť na pandémiu.

Z fondov v rámci politiky súdržnosti a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti možno poskytnúť podporu napríklad na infraštruktúru, vybavenie, odbornú zdravotnú prípravu a digitálne zdravotnícke riešenia. V rámci francúzskeho plánu obnovy a odolnosti sa bude

⁴⁴ V roku 2019 bola priemerná miera straty vody v dôsledku problémov s infraštruktúrou na ostrove Guadeloupe 63 %. Dve tretiny zariadení na úpravu vody nie sú v uspokojivom stave. [Eau et assainissement – Rapport chiffres clés \(guadeloupe.developpement-durable.gouv.fr\)](http://eau.et.assainissement-rapport.chiffres.cles.guadeloupe.developpement-durable.gouv.fr).

⁴⁵ Z KF sa financujú portugalské najvzdialenejšie regióny.

⁴⁶ Nariadenie (EÚ) 2021/1153.

⁴⁷ Eurostat, kód: [HLTH_RS_PRSRG](#), Mayotte má 81 lekárov na 100 000 obyvateľov a Francúzska Guyana 219, priemer EÚ je 391.

⁴⁸ Eurostat, kód: [DEMO_R_MLIFEXP](#), stredná dĺžka života na Azorách a Madeire je 78,8 roka, priemer v Portugalsku je 81,9 roka.

⁴⁹ Eurostat, kód: [DEMO_R_MINFIND](#), úmrtnosť dočiat je vo Francúzskej Guyane v porovnaní s priemerom EÚ takmer trojnásobná (9,7, priemer EÚ je 3,4).

⁵⁰ Pesticid chlórdekón, ktorý je v EÚ zakázaný od roku 2003, sa v minulosti používal v Karibiku a spájal sa so zvýšenou mierou rakoviny.

napríklad investovať do modernizácie nemocníc v najvzdialenejších regiónoch. V rámci programu EU4Health⁵¹ možno podporiť opatrenia na zmenšenie rozdielov v prístupe k zdravotnej starostlivosti a na posilnenie pripravenosti na krízu, elektronického zdravotníctva, podpory zdravia a prevencie chorôb. Spoluprácu v oblasti zdravotníctva možno ďalej podporiť v rámci iniciatívy Interreg⁵², ktorá je kľúčovým nástrojom na spoluprácu medzi regiónmi EÚ, ako aj so susednými krajinami mimo EÚ. Z programu Digitálna Európa sa takisto podporuje digitálna infraštruktúra na prístup k obrazovým údajom a údajom o genóme na účely diagnostiky a starostlivosti.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- podporili rozvoj zdravotníckeho systému a prístup k starostlivosti a vyvíjali riešenia elektronického zdravotníctva s cieľom prispieť k riešeniu nedostatku zdravotníckych pracovníkov a digitalizácii zdravotníckeho systému,
- sa zúčastňovali na akciách v rámci programu EU4Health, najmä tých, ktoré sa týkajú odstraňovania nerovností v oblasti zdravotníctva, pripravenosti a reakcie na krízu, elektronického zdravotníctva, podpory zdravia a prevencie chorôb, prístupu k zdravotnej starostlivosti a tropických chorôb; členské štáty riešili osobitné potreby svojich príslušných najvzdialenejších regiónov v rámci ich účasti na akciách v rámci programu EU4Health,
- spolupracovali s Úradom Komisie pre pripravenosť a reakcie na núdzové zdravotné situácie s cieľom zabezpečiť poskytovanie kľúčových zdravotníckych potrieb počas krízy a s Európskym centrom pre prevenciu a kontrolu chorôb v oblasti pripravenosti a reakcie na ohrozenie zdravia,
- využívali programy Interreg na spoluprácu v oblasti zdravia v regionálnych oblastiach.

Komisia:

- osloví zainteresované strany v najvzdialenejších regiónoch, aby ich zapojila do prípravných prác na **ročných pracovných programoch programu EU4Health** a do nadväzujúcich informačných podujatí s cieľom uľahčiť ich účasť na osobitných akciách, zváži ciele opatrenia pre najvzdialenejšie regióny⁵³;
- zapojí najvzdialenejšie regióny **do rozhovorov** o politických iniciatívach osobitného významu, ktoré sa týkajú napríklad očkovania, rakoviny alebo duševného zdravia,
- vyzve mimovládne organizácie (MVO) a iné zainteresované strany z najvzdialenejších regiónov, aby sa zúčastňovali na **platforme zainteresovaných strán pre politiku v oblasti zdravia**,
- zlepši prístupnosť, kvalitu a udržateľnosť zdravotnej starostlivosti prostredníctvom ESF+ a EFRR,
- bude riešiť osobitné zraniteľnosti najvzdialenejších regiónov v pracovných programoch Úradu Komisie pre pripravenosť a reakcie na núdzové zdravotné situácie⁵⁴,
- podporí vykonávanie opatrení v rámci európskeho plánu na boj proti rakovine, v ktorom sa rieši nerovný prístup k prevencii, skríningu, diagnostike, liečbe a starostlivosti.

⁵¹ Nariadenie (EÚ) 2021/522.

⁵² Nariadenie (EÚ) 2021/1059.

⁵³ [Spoločný pozičný dokument členských štátov a najvzdialenejších regiónov z januára 2022 \(outr-mer.gouv.fr\)](https://www.outre-mer.gouv.fr/).

⁵⁴ Na základe návrhu respondentov vo verejnej konzultácii.

Príležitosti mladých ľudí: vzdelávanie, odborná príprava, podpora zamestnanosti a podnikanie

Najvzdialenejšie regióny sužuje vysoká nezamestnanosť mladých ľudí a únik mozgov. Nezamestnanosť mladých ľudí dosahuje na Kanárskych ostrovoch a Mayotte vyše 50 % a na Guadeloupe, Martiniku a Réunione približne 40 %, čo výrazne prevyšuje priemer EÚ na úrovni 16 %. V týchto regiónoch je mimoriadne vysoká úroveň NEET (33,6 % vo Francúzskej Guyane, čo predstavuje trojnásobok priemeru vo Francúzsku a EÚ, a 24,6 % na Réunione, čo predstavuje dvojnásobok priemeru vo Francúzsku a EÚ) a osôb, ktoré predčasne ukončili štúdium (27 % na Azorách, čo je trojnásobok priemeru na úrovni 8,9 % v Portugalsku)⁵⁵.

V týchto regiónoch je nižší aj dosiahnutý stupeň vzdelania. Vo francúzskych najvzdialenejších regiónoch je rozšírená negramotnosť: v závislosti od regiónu má problémy s čítaním od 30 % do 73 % 17-ročných osôb (oveľa viac ako národný priemer 9,6 %)⁵⁶. V tomto kontexte je podpora vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania prioritou podpory EÚ v súlade s výsledkami verejnej konzultácie z roku 2021. Cieľom akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv je znížiť mieru NEET z 12,6 % (2019) na 9 % do roku 2030, a to najmä zlepšením ich vyhliadok na zamestnanie. V rámci záruky pre mladých ľudí sa členské štáty zaviazali zabezpečiť, aby mladí ľudia dostali ponuku zamestnania, vzdelávania, učňovskej prípravy alebo stáže v lehote štyroch mesiacov po tom, čo ukončia vzdelanie alebo odídu z práce.

EÚ v tomto kontexte podporuje rozvoj zručností v najvzdialenejších regiónoch prostredníctvom rôznych nástrojov. V rokoch 2021 – 2027 sa bude z ESF+ podporovať odborná príprava, predchádzanie predčasnému ukončeniu štúdia a poradenstvo pre voľbu povolania, zamestnanosť mladých ľudí, podnikanie a zakladanie podniku, pričom najmenej 12,5 % finančných prostriedkov pridelených v rámci programu bude určených na podporu mladých ľudí. Dôležitú úlohu zohrajú aj plány obnovy a odolnosti. Vo francúzskom pláne obnovy a odolnosti sa napríklad podporujú inštitúcie vysokoškolského vzdelávania na Guadeloupe a Réunione. V rokoch 2014 – 2020 sa takmer 25 000 ľudí z Martiniku zúčastnilo na vzdelávaní a odbornej príprave financovaných z ESF. Prostredníctvom novej dodatočnej alokácie v rámci ESF+ pre najvzdialenejšie regióny sa podporí odborné vzdelávanie a príprava, učňovská príprava, prechod zo školy do zamestnania, ako aj zamestnanosť a mobilita mladých ľudí. V rámci zložky Zamestnanosť a sociálna inovácia ESF+ sa môže podporiť prístup k financovaniu pre sociálne podniky a zvýšená mobilita pracovnej sily a modernizácia politík zamestnanosti. Nová iniciatíva ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve – naplánovať, naučiť sa, osvojiť si, dosiahnuť) podporovaná z tohto fondu je iniciatívou aktívneho začleňovania, ktorá podporuje znevýhodnených mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, aby získali odborné skúsenosti v zahraničí a skúsenosti, ktoré im umožnia vstúpiť na trh práce a zapojiť sa do spoločnosti. Cieľom iniciatívy je najmä zapojiť mladých ľudí z vidieckych, okrajových a menej rozvinutých regiónov a poskytnúť im pracovnú vzdelávaciu skúsenosť v inom členskom štáte. Môže tiež podporiť mobilitu mladých ľudí z najvzdialenejších regiónov do susedných krajín mimo EÚ a na pevninu.

Rôzne iniciatívy počas Európskeho roka mládeže 2022 zlepšia postavenie mladých ľudí, a to vrátane novej iniciatívy zameranej výlučne na mladých ľudí z najvzdialenejších regiónov. Ďalšia

⁵⁵ Eurostat, kód: [EDAT_LFSE_16](#).

⁵⁶ [Convention Nationale des Associations de Protection de l'Enfant, La protection de l'enfance en Outre-mer. Etat des lieux et phenomenes émergents \(cnap.e.fr\)](#).

podpora pre študentov z týchto regiónov pri štúdiu v zahraničí vrátane spolupráce so susednými krajinami mimo EÚ sa poskytuje z programu Erasmus+⁵⁷. V rokoch 2014–2020 sa na projektoch v oblasti mobility v rámci programu Erasmus+ zúčastnilo 28 500 ľudí zo všetkých najvzdialenejších regiónov⁵⁸. Komisia prostredníctvom svojej stratégie pre rozmanitosť a začlenenie pomáha mladým ľuďom z týchto regiónov zúčastňovať sa na programe Erasmus+ a zapájať sa do Európskeho zboru solidarity. Okrem toho je dôležité podporovať mladých výskumníkov z týchto regiónov a ich účasť v programe EÚ pre výskum a inovácie Horizont Európa⁵⁹ a vytvoriť atraktívne pracovné príležitosti pre mladých ľudí v ich regiónoch. Komisia takisto pripravuje iniciatívu na zmiernenie výziev spojených s únikom mozgov v častiach EÚ, ktorých sa to týka, napríklad v najvzdialenejších regiónoch, a na identifikáciu možných riešení.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- vytvárali systémy v oblasti učňovskej prípravy, udržania pracovných miest a nábora mladých ľudí v najvzdialenejších regiónoch v rámci záruky pre mladých ľudí, pričom využijú fondy EÚ a zohľadnia rodové hľadisko; zahŕňali iniciatívu ALMA do programov ESF+; testovali digitálne vzdelávacie modely,
- identifikovali potreby zručností v najvzdialenejších regiónoch; využívali ESF+ vrátane dodatočnej alokácie vo výške 370 miliónov EUR s cieľom zlepšiť vzdelávanie, odbornú prípravu, mobilitu a zamestnanosť mladých ľudí,
- poskytovali mladým ľuďom poradenstvo pre voľbu povolania s ohľadom na rodové hľadisko; vytvárali jednotné kontaktné miesta s cieľom pomôcť im získať prvé zamestnanie,
- využívali iniciatívu Interreg na ďalší rozvoj regionálnych systémov vzdelávacích mobilít v súčinnosti s programom Erasmus+.

Komisia:

- vytvorí systém grantov v hodnote 1 milión EUR, ktorým mladým ľuďom umožní vytvárať a vykonávať projekty na miestnej úrovni, pričom bude osobitnú pozornosť venovať rovnosti a inklúzii, ako súčasť Európskeho roka mládeže 2022 s technickou pomocou pod vedením Komisie v rámci EFRR,
- zohľadní osobitosti týchto regiónov v ročných pracovných programoch v rámci ESF+; podporí regióny pri využívaní novej dodatočnej alokácie v rámci ESF+ a bude monitorovať jej využívanie,
- uzná osobitosti najvzdialenejších regiónov a podporí ich účasť na **pracovných programoch Erasmus+** vrátane výmen s krajinami mimo EÚ⁶⁰, na **iniciatíve „Európske univerzity“** a v centrách excelentnosti odborného vzdelávania a prípravy;
- bude spolupracovať s vnútroštátnymi agentúrami s cieľom ďalej podporovať účasť mladých ľudí z najvzdialenejších regiónov v programe **Erasmus+** a **Európskom zbore solidarity**,
- bude poskytovať prispôsobené informácie, aby podporila účasť mladých ľudí z najvzdialenejších regiónov na iniciatíve mladých dobrovoľníkov Interreg, napr. v susedných krajinách,
- zohľadní osobitosti najvzdialenejších regiónov v rámci iniciatívy Cesta k úspechu v škole

⁵⁷ Nariadenie (EÚ) 2021/817.

⁵⁸ Prehľad GR EAC.

⁵⁹ Nariadenie (EÚ) 2021/695.

⁶⁰ Európsky parlament, VR a CPRUP vyzývajú na prijatie opatrení zameraných na zvýšenie účasti najvzdialenejších regiónov v programe Erasmus+ a na podporu výmen so susednými krajinami.

s cieľom znížiť počet prípadov predčasného ukončenia vzdelávania a odbornej prípravy.

- zohľadní osobitosti najvzdialenejších regiónov v nadchádzajúcej iniciatíve na zmiernenie výziev spojených s únikom mozgov.

2.2. BUDOVANIE NA ZÁKLADE SILNÝCH STRÁNOK, RIEŠENIE PREKÁŽOK A ZAMERANIE SA NA KEÚČOVÉ ODVETVIA

Najvzdialenejšie regióny sa medzi sebou značne líšia. Každý región má svoju vlastnú kombináciu prekážok a silných stránok od poľnohospodárstva či cestovného ruchu po modré hospodárstvo alebo vesmír. Hospodársky rozvoj sa značne líši od Mayotte (30 % HDP EÚ) a Francúzskej Guyany (46 %) po Madeiru (69 %) a Martinik (76 %). Tieto výrazné odlišnosti si vyžadujú prispôbené stratégie regionálneho rozvoja. Z hľadiska obnovy a rastu je kľúčová diverzifikácia hospodárstiev týchto regiónov prostredníctvom zamerania sa na ich pridanú hodnotu v súlade s ich stratégiami pre inteligentnú špecializáciu.

Krízou COVID-19, ako aj súčasné zvyšovanie cien energie a potravín v dôsledku ruskej invázie na Ukrajinu odhalili, že je nutné, aby tieto vzdialené regióny rozvíjali určitú úroveň autonómie v oblasti poľnohospodárstva a dodávok energie a diverzifikovali zdroje. Kapacita na potravinársku výrobu šetrnú k životnému prostrediu je príležitosťou na diverzifikáciu a ekologizáciu odvetvia a vytváranie kvalitných pracovných miest. V tom istom duchu môže využívanie zariadení na výrobu čistej energie, napr. na základe slnečnej a veternej energie, prispieť k prekonaniu výpadkov a dekarbonizácii energetického mixu týchto regiónov.

Výskum, inovácie a inteligentná špecializácia

Najvzdialenejšie regióny aktualizujú svoje stratégie pre inteligentnú špecializáciu⁶¹ s cieľom podporiť inovácie v najslubnejších odvetviach, najmä pokiaľ ide o agropotravinárstvo, biohospodárstvo, udržateľné modré hospodárstvo, odbornú prípravu a výskum v oblasti tropickej medicíny, ako aj cestovný ruch a kreatívne odvetvia. Stimulácia výskumu a inovácií môže týmto regiónom pomôcť využiť ich silné stránky a začleniť sa do európskeho výskumného priestoru (EVP). Komisia sa bude snažiť o zlepšenie prístupu k excelentnosti a odstránenie rozdielov v oblasti inovácie⁶². Predchádzajúci rámcový program pre výskum a inováciu Horizont 2020 prispel k posilneniu výskumných kapacít najvzdialenejších regiónov prostredníctvom projektu FORWARD⁶³. Do časti programu Horizont Európa s názvom rozširovanie účasti a šírenie excelentnosti zameranej na podporu krajín, ktoré zaostávajú v oblasti výskumu, sa zahrnuli všetky najvzdialenejšie regióny. Nedávne výzvy na predkladanie projektov v rámci programu Horizont Európa, napr. v oblasti morskej biodiverzity alebo obnovy ekosystému, zohľadňujú osobitosti najvzdialenejších regiónov. Mali by sa preskúmať synergie medzi EFRR a programom Horizont Európa, napr. kumulatívne financovanie a podpora projektov, ktoré získali známku excelentnosti za kvalitu. V rámci programu Horizont Európa sa ďalej podporuje spolupráca medzi vnútroštátnymi programami v oblasti výskumu a inovácií, čo štátom umožňuje identifikovať spoločné priority pre ich najvzdialenejšie regióny a realizovať spoločné výzvy. Ďalšie príležitosti na posilnenie miestneho výskumu a inovácií prináša misia programu Horizont Európa s názvom Obnoviť naše oceány a vody do roku 2030.

⁶¹ COM(2017) 376 final.

⁶² COM(2020) 628 final.

⁶³ [FORWARD Podpora výskumnej excelentnosti v najvzdialenejších regiónoch EÚ \(forward-h2020.eu\)](https://forward-h2020.eu).

Z EFRR sa budú podporovať inovácie prostredníctvom jeho hlavných programov, programov Interreg a iniciatívy pre medziregionálne inovačné investície, v rámci ktorej sa rozširujú medziregionálne projekty v oblastiach inteligentnej špecializácie. Z Európskeho námorného, rybolovného a akvakultúrneho fondu (ENRAF)⁶⁴ sa takisto podporuje výskum, inovácie a technológie v oblasti modrého hospodárstva, a v rámci platformy a Fondu BlueInvest⁶⁵ sa poskytujú služby investičnej pripravenosti.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- využívali príležitosti v rámci časti programu Horizont Európa venovanej rozširovaniu a zúčastňovali sa na výzvach na predkladanie projektov týkajúcich sa kľúčových tém pre najvzdialenejšie regióny,
- začali postup na identifikáciu spoločných priorít v záujme spolupráce na úrovni programu medzi subjektmi financujúcimi výskum v rámci programu Horizont Európa,
- preskúmali a vykonali stratégie pre inteligentnú špecializáciu; využívali príležitosti, ktoré prinášajú medziregionálne partnerstvá a hodnotové reťazce pre inteligentnú špecializáciu.

Komisia:

- navrhne výzvu prispôsobenú najvzdialenejším regiónom v **pracovnom programe iniciatívy pre medziregionálne inovačné investície na roky 2023 – 2024**,
- na základe výsledkov projektu FORWARD **navrhne samostatnú koordinačnú a podpornú akciu v rámci časti programu Horizont Európa venovanej rozširovaniu**, ako navrhli najvzdialenejšie regióny, s cieľom ďalej aktivovať miestne výskumné a inovačné komunity, napr. prostredníctvom projektov miestnych výskumníkov zameraných na sociálno-ekonomické témy špecifické pre tieto regióny,
- podporí najvzdialenejšie regióny pri vypracúvaní a vykonávaní stratégií pre inteligentnú špecializáciu a poskytne prispôsobenú podporu prostredníctvom **komunity praxe**, ktorá začne pôsobiť do konca roka 2022,
- zabezpečí, aby boli témy relevantné pre najvzdialenejšie regióny súčasťou ďalších pracovných programov Horizont Európa.

Mobilita, doprava, cestovný ruch, kultúra

Najvzdialenejšie regióny sa pri doprave a dodávkach tovaru spoliehajú na letecké a námorné spojenia. Dopravné spojenia v rámci regiónov, ako aj medzi regiónmi a kontinentálnou Európou sú pre ľudí kľúčové z hľadiska prístupu k vzdelávaniu, odbornej príprave a pracovným miestam, ako aj na účel podnikania, obchodu a cestovného ruchu. Cestovný ruch predstavuje významný podiel ich hospodárstva – 35 % HDP Kanárskych ostrovov⁶⁶ a štvrtinu HDP Madeiry – a toto odvetvie ťažko zasiahla kríza COVID-19⁶⁷. V porovnaní s rokom 2019 bolo v roku 2020 na Madeire v zariadeniach cestovného ruchu o 61 % hostí menej a došlo k súvisiacemu poklesu príjmu o 64 %⁶⁸.

⁶⁴ Nariadenie (EÚ) 2021/1139.

⁶⁵ [BlueInvest \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu/blueinvest/).

⁶⁶ [Štúdia o vplyve pandémie COVID-19 na najvzdialenejšie regióny – záverečná správa, október 2021 \(ec.europa.eu\)](#).

⁶⁷ [Regionálny vplyv krízy COVID-19 na odvetvie cestovného ruchu – záverečná správa, august 2021 \(ec.europa.eu\)](#).

⁶⁸ [Štúdia o vplyve pandémie COVID-19 na najvzdialenejšie regióny – záverečná správa, október 2021 \(ec.europa.eu\)](#).

Mobilitu, dopravu a cestovný ruch možno podporiť z rôznych fondov EÚ. Z NPE možno spolufinancovať dopravnú infraštruktúru a v rámci jeho pracovného programu sa konkrétne podporujú námorné prístavy s cieľom prispieť k zlepšeniu prepojenosti najvzdialenejších regiónov. V návrhu Komisie na revíziu nariadenia o transeurópskej dopravnej sieti (TEN-T)⁶⁹ sa zohľadňujú potreby v oblasti prepojenosti najvzdialenejších regiónov tým, že sa ich prístavy, mestské uzly a cesty pridávajú na mapy siete TEN-T a sú oprávnené na podporu z NPE. Tieto regióny môžu využívať EFRR a KF⁷⁰ v prípade letiskovej infraštruktúry, ako aj na podporu odvetvia cestovného ruchu. V španielskom pláne obnovy a odolnosti sa napríklad podporuje odolnosť cestovného ruchu so zameraním na investície do infraštruktúry a marketingu.

Vzhľadom na veľkú závislosť najvzdialenejších regiónov od leteckých spojení sú všetky lety z týchto regiónov do Európskeho hospodárskeho priestoru do konca roka 2023 vyňaté zo systému obchodovania s emisiami (ETS)⁷¹. Komisia v roku 2021 navrhla vyňať z ETS lety medzi týmito regiónmi a ich príslušným členským štátom do roku 2030⁷². Zelená a digitálna transformácia, ako aj odolnosť odvetvia, sa budú odvíjať od spôsobu transformácie cestovného ruchu⁷³, pričom sa navrhnu opatrenia, ktoré najvzdialenejšie regióny sú schopné uskutočniť. A nakoniec, Komisia podporila kultúrne odvetvie pilotným kultúrnym projektom zameraným na najvzdialenejšie regióny a zámorské krajiny a územia (ZKÚ)⁷⁴, ako aj inými iniciatívami⁷⁵, ktoré dopĺňajú program Kreatívna Európa.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- využili všetky príležitosti na financovanie základnej dopravnej infraštruktúry vrátane alternatívnych palív,
- investovali do odolného, na digitálny vek pripraveného a udržateľného cestovného ruchu a využili pritom možnosti financovania EÚ, najmä pokiaľ ide o programovanie fondov v rámci politiky súdržnosti, a zúčastnili sa na realizácii spôsobu transformácie cestovného ruchu a sprístupňovali údaje súvisiace s cestovným ruchom,
- zvyšovali úroveň zručností pracovníkov v cestovnom ruchu a rekvalifikovali ich v rámci partnerstva Paktu o zručnostiach pre cestovný ruch.

Komisia:

- zohľadní osobitosti týchto regiónov pri revízii nariadenia o leteckých dopravných službách,
- bude podporovať a uľahčovať využívanie dostupných nástrojov EÚ najvzdialenejšími regiónmi s cieľom zlepšiť prepojenosť a mobilitu,
- bude podporovať investície do odvetvia cestovného ruchu; zabezpečí, aby sa z fondov EÚ, napr. z fondov v rámci politiky súdržnosti, podporovala obnova a udržateľný rozvoj tohto odvetvia,
- bude odvetviu cestovného ruchu poskytovať informácie o možnostiach financovania a bude podporovať ich využívanie,

⁶⁹ COM(2021) 812 final.

⁷⁰ KF sa vzťahuje na portugalské najvzdialenejšie regióny.

⁷¹ Nariadenie (EÚ) 2017/2392.

⁷² COM(2021) 552 final.

⁷³ [Spôsoby transformácie cestovného ruchu \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu).

⁷⁴ K EÚ je pridružených 13 ZKÚ: Aruba (NL), Bonaire (NL), Curaçao (NL), Francúzska Polynézia (FR), Francúzske južné a antarktické územia (FR), Grónsko (DK), Nová Kaledónia (FR), Saba (NL), Saint Pierre a Miquelon (FR) Svätý Bartolomej (FR), Svätý Eustach (NL), Svätý Martin (NL) a ostrovy Wallis a Futuna (FR).

⁷⁵ Napríklad Monitor kultúrnych a tvorivých miest a Kultúrne klenoty.

- zohľadní osobitosti regiónov v kritériách environmentálnej značky pre ubytovacie zariadenia cestovného ruchu v EÚ; bude podporovať sprístupňovanie údajov súvisiacich s cestovným ruchom a rozvoj dátového priestoru pre cestovný ruch,
- zohľadní osobitosti najvzdialenejších regiónov v pracovných programoch podprogramu MEDIA, ktorý je súčasťou programu Kreatívna Európa.

Biodiverzita

Najvzdialenejšie regióny majú mimoriadne vysokú hodnotu biodiverzity. To sa uznáva v stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030⁷⁶, v ktorej sa osobitne zdôrazňuje potreba chrániť a obnovovať ich ekosystémy. Od tejto biodiverzity závisia mnohé odvetvia vrátane cestovného ruchu, rybníctva, lesného hospodárstva a poľnohospodárstva. Zdravé ekosystémy takisto zabezpečujú čisté ovzdušie a vodu a zmiernujú nepriaznivé účinky zmeny klímy. Ich ochrana a obnova je preto kľúčová. Komisia by uvítala, aby členské štáty začlenili všetky svoje príslušné najvzdialenejšie regióny do sústavy chránených území EÚ Natura 2000⁷⁷, ak k tomu zatiaľ nedošlo.

Investície v rámci EFRR prispievajú k ochrane a obnove chránených území, ako aj zelenej infraštruktúry. Z ENRAF sa podporujú morské chránené oblasti, morské biologické zdroje a ekosystémy. Investície do biodiverzity možno mobilizovať aj prostredníctvom Programu InvestEU⁷⁸. V Programe pre životné prostredie a ochranu klímy (LIFE)⁷⁹ sa navyše zohľadňujú osobitosti najvzdialenejších regiónov vo všetkých jeho zložkách, ktorými sú biodiverzita, ekosystémové služby, obehové hospodárstvo, zmena klímy a energia, a v jeho rámci sa venuje osobitná pozornosť a poskytujú sa bonusové body žiadostiam z týchto regiónov. Súčasťou programu LIFE je aj systém grantov pre malé projekty v najvzdialenejších regiónoch so spolufinancovaním na úrovni 95 %. Komisia takisto vytvorila technickú pomoc s názvom Green Assist na podporu verejných a súkromných investícií do prírodného kapitálu, biodiverzity, obehového hospodárstva a ekologizácie iných investícií. Takéto investície majú okrem ochrany životného prostredia veľký potenciál aj z hľadiska udržateľného a ekologického cestovného ruchu, ako aj hospodárskej diverzifikácie, napríklad v prípade farmaceutického výskumu a vývoja.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- využívali osobitné príležitosti v rámci programu LIFE, napr. granty na projekty v oblasti biodiverzity, programu Horizont Európa, napr. v oblasti výskumu morskej biodiverzity⁸⁰, a iniciatívy pre medziregionálne inovačné investície v oblasti spolupráce na zelenej transformácii,
- vykonávali stratégie, ktorými sa biodiverzita začlení do jednotlivých odvetví; vytvárali opatrenia na ochranu a obnovu ekosystémov najvzdialenejších regiónov v národných plánoch

⁷⁶ COM(2020) 380, záväzok chrániť minimálne 30 % pevninských a 30 % morských oblastí v EÚ.

⁷⁷ [Natura 2000 \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu/natura2000/).

⁷⁸ Program InvestEU predstavuje rozpočtovú záruku zameranú na mobilizáciu verejných a súkromných finančných prostriedkov na podporu investícií do: udržateľnej infraštruktúry; výskumu, inovácie a digitalizácie; malých spoločností, ako aj sociálnych investícií a zručností.

⁷⁹ Nariadenie (EÚ) 2021/783, pracovný program LIFE na roky 2021 – 2024, C(2021) 4997 final.

⁸⁰ V stanovisku EHSV ECO/567 sa vyzýva na vyvinutie úsilia v oblasti výskumu a inovácií v súvislosti s oceánom.

obnovy,

- podporovali zelené zručnosti a pracovné miesta pri vykonávaní všetkých programov EÚ⁸¹; kombinovali fondy s finančným nástrojmi s využitím technickej pomoci Green Assist.

Komisia:

- zvýši podporu projektom týkajúcim sa dôležitých alebo novoobjavených druhov v najvzdialenejších regiónoch⁸² v **programe LIFE na roky 2025 – 2027**, pričom to bude podliehať posúdeniu⁸³,
- prijme návrh **nariadenia o obnove prírody**, v ktorom sa budú odrážať osobitosti najvzdialenejších regiónov; bude monitorovať vykonávanie opatrení na obnovu prírody v týchto regiónoch;
- bude naďalej podporovať posudzovanie ekosystémov v najvzdialenejších regiónoch, napr. prostredníctvom projektu MOVE-ON⁸⁴; sprístupní ho vedomostnému centru pre biodiverzitu⁸⁵.

Modré hospodárstvo

Najvzdialenejšie regióny majú jedinečný potenciál modrého hospodárstva vďaka svojim rozsiahlym výhradným hospodárskym zónam (VHZ), ktoré predstavujú viac než polovicu VHZ EÚ, a bohatej morskej biodiverzite. Rybárstvo a námorná doprava sú naďalej dôležitou súčasťou ich hospodárstiev. Je dôležité, aby najvzdialenejšie regióny rozvíjali svoje stratégie modrého hospodárstva udržateľným spôsobom, a to aj prostredníctvom ochrany morskej biodiverzity.

Námorné odvetvie najvzdialenejších regiónov sa podporuje z ENRAF a fondov v rámci politiky súdržnosti. Tieto regióny majú v rámci ENRAF k dispozícii vyčlenený rozpočet 315 miliónov EUR na štrukturálne investície a kompenzáciu dodatočných nákladov a zároveň sa na ne vzťahujú osobitné ustanovenia týkajúce sa štátnej pomoci na rybolov a akvakultúru. Komisia v rámci prebiehajúceho preskúmania týchto pravidiel⁸⁶ navrhla, aby osobitné podmienky pre tieto regióny platili aj naďalej. Vďaka investíciám do inovatívnej energie z morských obnoviteľných zdrojov, modrej biotechnológie, akvakultúry, výskumu, ochrany a udržateľného skúmania hlbokomorských zdrojov a odbornej prípravy sa môžu vytvoriť nové obchodné modely a pracovné miesta. V rámci programu Horizont Európa sa takisto poskytujú príležitosti na koordináciu opatrení zameraných na dosiahnutie klimaticky neutrálneho modrého hospodárstva a zníženie znečistenia a emisií skleníkových plynov v námornom odvetví prostredníctvom misie s názvom Obnoviť naše oceány a vody do roku 2030.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- vykonávali stratégie modrého hospodárstva, využívali synergie v rámci podpory EÚ vrátane ENRAF v prípade štrukturálnych investícií, EFRR a NPE v prípade infraštruktúr, ESF+ v prípade odbornej prípravy, programov LIFE a ENRAF v prípade opatrení v oblasti klímy

⁸¹ V súlade so stratégiou EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 si opatrenia v oblasti biodiverzity vyžadujú aspoň 20 miliárd EUR ročne, pričom vo fondoch a v programoch EÚ sa má na biodiverzitu vyčleniť až 7,5 % ročných výdavkov v roku 2024 a 10 % v rokoch 2026 – 2027.

⁸² Ide o druhy, ktoré ešte neposúdila Medzinárodná únia na ochranu prírody.

⁸³ Vyhlásenie CPRUP z novembra 2021.

⁸⁴ [Projekt MOVE-ON \(moveon-project.eu\)](https://moveon-project.eu).

⁸⁵ Ako sa navrhuje v uznesení Európskeho parlamentu [2020/2120(INI)].

⁸⁶ [Verejná konzultácia o revidovaných pravidlách štátnej pomoci v odvetví rybolovu a akvakultúry \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu).

a biodiverzity a programu Horizont Európa v prípade inovácií;

- posilnili úsilie v boji proti nezákonnému rybolovu,
- sa zapojili do hodnotových reťazcov udržateľného modrého hospodárstva (napr. pokiaľ ide o modrý cestovný ruch, energiu z morských obnoviteľných zdrojov, udržateľný rybolov a akvakultúru, prevenciu znečisťovania, riadenie rizík),
- vykonávali štúdie o zbere údajov a populáciách rýb s podporou ENRAF v súlade s odporúčaniami zo štúdie o zbere údajov a vedeckom poradenstve v najvzdialenejších regiónoch EÚ z roku 2022⁸⁷; zlepšili plnenie oznamovacích povinností,
- sa zúčastňovali na misii s názvom Obnoviť naše oceány a vody do roku 2030.

Komisia:

- uverejní výzvu na predkladanie návrhov v súvislosti so stratégiami modrého hospodárstva v najvzdialenejších regiónoch v súlade s pracovným programom ENRAF na roky 2022 – 2023; bude podporovať modré hospodárstvo v najvzdialenejších regiónoch v rámci ENRAF, ako navrhol Európsky parlament, dané regióny a ich príslušné členské štáty,
- bude spolupracovať s dotknutými členskými štátmi s cieľom riešiť otázku zberu údajov týkajúcich sa rybárstva v najvzdialenejších regiónoch⁸⁸, ako sa stanovuje v príslušných právnych predpisoch EÚ⁸⁹, pričom sa zohľadnia osobitosti týchto regiónov a vychádza z výsledkov štúdie o zbere údajov a vedeckom poradenstve v najvzdialenejších regiónoch EÚ z roku 2022⁹⁰;
- bude naďalej podporovať partnerské dohody v oblasti udržateľného rybárstva, ktoré budú prínosom pre hospodárstvo najvzdialenejších regiónov, najmä so susednými krajinami najvzdialenejších regiónov,
- usporiada výmeny poznatkov v oblasti námorného priestorového plánovania a energie z obnoviteľných zdrojov najmä prostredníctvom projektu Pokrok námorného priestorového plánovania v najvzdialenejších regiónoch na roky 2021 – 2024.

Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Poľnohospodárstvo je vo väčšine najvzdialenejších regiónov naďalej kľúčovým odvetvím, ktoré má značný podiel na pridanej hodnote a zamestnanosti. Inovácie môžu prispieť k zlepšeniu kvality potravín a efektívnejšiemu využívaniu zdrojov a znížiť ekologickú stopu potravinárskej výroby. V súlade so stratégiou Z farmy na stôl môže mať zvýšenie ekologického poľnohospodárstva v týchto regiónoch environmentálne aj hospodárske prínosy. Rozvoj a zabezpečenie nadčasovosti poľnohospodárstva, v ktorom sa používa menej chemických pesticídov a antibiotík a viac agroekologických prístupov, je kľúčom k zlepšeniu konkurencieschopnosti.

⁸⁷ [Prehľad stavu zberu údajov a vedeckého poradenstva v najvzdialenejších regiónoch EÚ s prípadovou štúdiou o pláne pravidelného posudzovania stavu populácie vo Francúzskej Guyane – Úrad pre vydávanie publikácií EÚ \(ec.europa.eu\).](#)

⁸⁸ Oznámenie o usmerneniach pre analýzu rovnováhy medzi rybolovnou kapacitou a rybolovnými možnosťami, COM(2014) 545.

⁸⁹ Usmernenia k preskúmaniu štátnej pomoci pre odvetvie rybolovu a akvakultúry (Ú. v. EÚ C 217, 2.7.2015, s. 1), zmenené oznámením, ktorým sa menia usmernenia, a nariadenie Komisie (Ú. v. EÚ C 422, 22.11.2018, s. 1).

⁹⁰ [Prehľad stavu zberu údajov a vedeckého poradenstva v najvzdialenejších regiónoch EÚ \(ec.europa.eu\).](#)

EÚ bude naďalej výrazne podporovať poľnohospodárstvo najvzdialenejších regiónov. V rámci programu osobitných alternatív pre odľahlosť a ostrovný charakter (POSEI)⁹¹ sa podporuje miestna výroba prostredníctvom priamych platieb poľnohospodárom, trhové opatrenia a zásobovanie kľúčovými poľnohospodárskymi výrobkami. Vďaka úzkej medziinštitucionálnej spolupráci si rozpočet POSEI na roky 2021 – 2027 zachová svoju finančnú kapacitu. V prípade Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka sa navyše poskytujú osobitné podmienky pre tieto regióny vrátane toho, že členské štáty musia prispôbiť svoje strategické plány spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) osobitostiam svojich príslušných najvzdialenejších regiónov⁹², ako sa zdôrazňuje aj v odporúčaniach Komisie⁹³, pričom sa musia zamerať aj na cieľ zvýšenej hospodárskej, environmentálnej a sociálnej udržateľnosti.

Nástroje štátnej pomoci navyše v prípade pomoci v oblasti poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a vidieckych oblastí⁹⁴ umožňujú vyššie úrovne maximálnej intenzity pomoci, pokiaľ ide o investície v týchto regiónoch a prevádzkovú pomoc. Komisia v rámci prebiehajúceho preskúmania týchto nástrojov⁹⁵ navrhla, aby sa osobitné podmienky pre najvzdialenejšie regióny stanovovali aj naďalej. S cieľom podporiť rozvoj poľnohospodárstva a vidieka v najvzdialenejších regiónoch bude Komisia v partnerstve s členskými štátmi pracovať na prispôbení a modernizácii existujúcich opatrení financovaných z programu POSEI s cieľom dosiahnuť vyváženejší rozvoj medzi rôznymi odvetviami poľnohospodárstva (tradičnými vývoznými odvetviami a odvetviami diverzifikácie chovu hospodárskych zvierat a plodín). Komisia v kontexte ruskej invázie na Ukrajinu prijala opatrenia na podporu najviac postihnutých poľnohospodárskych výrobcov⁹⁶. Vzhľadom na súvisiace zvýšenie cien potravín a riziko prerušenia dodávok a s cieľom zaručiť potravinovú bezpečnosť sa medzi tieto opatrenia zahrnuli preddavky na platby poľnohospodárom, dočasné pravidlá umožňujúce pomoc spoločnostiam dotknutým krízou aj v agropotravinárskom odvetví⁹⁷ a flexibilita pri dovoze krmiva.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- pri podpore zelenej, digitálnej a spravodlivej transformácie venovali osobitnú pozornosť odvetviu poľnohospodárstva a rozvoja vidieka najvzdialenejších regiónov, pričom by mali stavať na silných stránkach a riešiť prekážky,
- podporovali diverzifikáciu, modernizáciu poľnohospodárstva a väčšiu potravinovú sebestačnosť, investovali do technológií efektívne využívajúcich zdroje a zvyšovali úroveň zručností/rekvalifikovali poľnohospodárskych pracovníkov.

Komisia:

- zabezpečiť, aby strategické plány SPP členských štátov boli v súlade s požiadavkami nariadenia o SPP a riešili sa v nich osobitosti najvzdialenejších regiónov a aby sa v plánoch zohľadňovali priority EÚ v súvislosti s podporou zelenej, digitálnej a spravodlivej transformácie,

⁹¹ Program osobitných alternatív pre odľahlosť a ostrovný charakter, nariadenie (EÚ) č. 228/2013.

⁹² Odôvodnenie 99 nariadenia (EÚ) 2021/2115.

⁹³ COM(2020) 846 final, SWD(2020) 379, SWD(2020) 374, SWD(2020) 398.

⁹⁴ Usmernenia Európskej únie o štátnej pomoci v odvetviach poľnohospodárstva a lesného hospodárstva a vo vidieckych oblastiach na roky 2014 až 2020 (Ú. v. EÚ C 201, 1.7.2014, s. 1), predĺžené do 31. decembra 2022 (Ú. v. EÚ C 424, 8.12.2020, s. 30); nariadenie Komisie (EÚ) č. 702/2014.

⁹⁵ [Verejná konzultácia o revidovaných pravidlách štátnej pomoci v odvetviach poľnohospodárstva a lesného hospodárstva a vo vidieckych oblastiach \(ec.europa.eu\)](#).

⁹⁶ COM(2022) 133 final.

⁹⁷ C(2022) 1890.

- bude spolupracovať s príslušnými členskými štátmi s cieľom zlepšiť ich programovanie v rámci POSEI a výročné správy o vykonávaní a zabezpečiť, aby boli činnosti financované z POSEI v súlade so strategickými plánmi SPP, napr. pokiaľ ide o súlad s environmentálnymi a sociálnymi cieľmi a diverzifikáciu,
- bude sledovať vykonávanie odporúčaní uvedených v správe POSEI z roku 2021⁹⁸, najmä potrebu spravodlivého rozdelenia podpory, presadzovania udržateľných poľnohospodárskych postupov, kvality výrobkov, diferenciacie výrobkov a výmeny osvedčených postupov,
- bude v rámci dlhodobej vízie pre vidiecke oblasti analyzovať poľnohospodárstvo najvzdialenejších regiónov, a to v pôsobnosti strediska EÚ pre monitorovanie vidieka a v rámci platformy pre revitalizáciu vidieka; bude zdieľať poznatky v rámci siete SPP EÚ a preskúma možnosti spolupráce,
- v rámci iniciatívy LEADER bude naďalej podporovať miestny rozvoj a zavádzanie inovácií a technológií v poľnohospodárstve, najmä prostredníctvom európskeho partnerstva v oblasti inovácií zameraného na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť,
- bude podporovať prechod na väčšiu potravinovú sebestačnosť v najvzdialenejších regiónoch prostredníctvom oboch nástrojov SPP a zároveň zabezpečí potraviny vysokej kvality prostredníctvom udržateľného poľnohospodárstva.

2.3. SPRÁVNÝ POSTUP: PODPORA ZELENEJ A DIGITÁLNEJ TRANSFORMÁCIE

2.3.1. ZELENÁ TRANSFORMÁCIA: SMEROM K UDRŽATEĽNÉMU HOSPODÁRSTVU

Cieľom zelenej transformácie je dosiahnuť udržateľnú a klimaticky neutrálnu transformáciu spoločnosti a hospodárstva šetrnú k životnému prostrediu vo všetkých politikách. Komisia sa v oznámení o zelenej dohode⁹⁹ zaviazala, že osobitnú pozornosť bude venovať najvzdialenejším regiónom, pričom zohľadní ich zraniteľnosť, pokiaľ ide o prírodné katastrofy, a ich jedinečnú biodiverzitu a bohaté obnoviteľné zdroje energie. Tieto regióny majú dobré postavenie na to, aby sa stali vzormi v oblasti rozvoja, dodržiavania zásad obehového hospodárstva a klimatickej neutrality, ako aj investícií a vytvárania pracovných miest v súvislosti so zelenými a s modrými riešeniami v odvetviach, ako je cestovný ruch, poľnohospodárstvo a rybárstvo. Respondenti v rámci verejnej konzultácie zahrnuli klímu, biodiverzitu a životné prostredie medzi päť najdôležitejších tém, na ktoré by sa mali zamerať opatrenia EÚ v týchto regiónoch.

Opatrenia v oblasti klímy

EÚ je odhodlaná dosiahnuť ciele Parížskej dohody vrátane cieľov v oblasti adaptácie zameraných na posilnenie odolnosti. Najvzdialenejšie regióny sú obzvlášť vystavené vplyvu zmeny klímy vrátane extrémnych výkyvov počasia a potrebujú prispôbené opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy. V tomto kontexte sa v stratégii pre adaptáciu na zmenu klímy z roku 2021 stanovujú výmeny riešení v oblasti adaptácie na zmenu klímy medzi týmito regiónmi a ich susedmi. V návrhu Komisie týkajúcom sa Sociálno-klimatického fondu¹⁰⁰ sa stanovuje, že v sociálno-klimatických plánoch členských štátov sa zanalyzuje vplyv systému obchodovania s emisiami na zraniteľné skupiny, pričom sa zohľadnia osobitosti vzdialených regiónov. Okrem

⁹⁸ COM(2021) 765 final.

⁹⁹ COM(2019) 640 final.

¹⁰⁰ COM(2021) 568 final.

toho z neho možno podporiť cenovo dostupnú dopravu s nízkymi emisiami v ostrovných a vo vzdialených oblastiach.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- podporovali výskum v oblasti zmeny klímy, napr. vyvíjali inovačné nástroje s cieľom predvídať klimatické javy a rozšíriť vedomosti o vplyve zmeny klímy, s využitím príležitostí, ktoré ponúkajú fondy v rámci politiky súdržnosti a iné programy EÚ, napr. programy LIFE a Horizont Európa,
- posilňovali spoluprácu so susednými krajinami v oblasti zmeny klímy, predchádzania rizikám a odolnosti, a to aj prostredníctvom programov Interreg,
- zohľadňovali osobitosti najvzdialenejších regiónov v národných plánoch v rámci Sociálno-klimatického fondu EÚ a žiadali o finančné prostriedky v rámci inovačného fondu,
- zúčastňovali sa na misii EÚ „Adaptácia na zmenu klímy“ a využívali jej príležitosti.

Komisia:

- bude podporovať spoluprácu a výskum v súvislosti so spoločnými problémami v rámci programu Horizont Európa, ako aj opatrenia v oblasti klímy v rámci programu LIFE; ako aj výmeny týkajúce sa opatrení v oblasti klímy medzi najvzdialenejšími regiónmi a ich susedmi v rámci EFRR,
- bude podporovať opatrenia v oblasti predchádzania rizikám a odolnosti v súvislosti s prírodnými katastrofami a výmenu vedomostí medzi najvzdialenejšími regiónmi a ich susedmi,
- bude pomáhať pri hľadaní prispôsobených riešení chudoby v oblasti mobility spojenej so zvýšením cien dopravy,
- bude naďalej venovať náležitú pozornosť najvzdialenejším regiónom pri vykonávaní Fondu solidarity EÚ¹⁰¹.

Energia z obnoviteľných zdrojov a energetická efektívnosť

Keďže najvzdialenejšie regióny majú bohaté obnoviteľné zdroje energie, a to slnečnej, veternej, morskej a geotermálnej, môžu zastávať popredné miesto v prechode na čistú energiu a prispieť k dosiahnutiu cieľa klimatickej neutrality EÚ do roku 2050. Tieto regióny sa však pri uspokojovaní väčšiny potrieb v oblasti energie stále spoliehajú na dovoz fosílnych palív, čo má za následok vysoké emisie aj náklady. Vzhľadom na vysoké ceny energie, ktoré ešte zhoršilo súčasné geopolitické napätie, sa riziko energetickej chudoby zvyšuje. V smernici o energetickej efektívnosti¹⁰² sa členské štáty vyzývajú, aby zmiernili energetickú chudobu a zohľadnili teplotné rozdiely medzi regiónmi pri stanovovaní cieľov v oblasti úspory energie.

Viaceré najvzdialenejšie regióny (napr. Kanárske ostrovy, Azory, Madeira a Réunion) zavádzajú inovačné riešenia s cieľom vyrábať energiu z obnoviteľných zdrojov, najmä geotermálnu, ktorou sa už v niektorých najvzdialenejších regiónoch zabezpečuje veľká časť odberu elektriny. Investíciami do výroby a uskladňovania energie z obnoviteľných zdrojov možno zvýšiť

¹⁰¹ Vyhlásenie CPRUP z novembra 2021, spoločná pozícia členských štátov a najvzdialenejších regiónov z januára 2022.
¹⁰² Smernica 2012/27/EÚ.

energetickú autonómiu najvzdialenejších regiónov a prispieť k splneniu cieľa klimatickej neutrality EÚ do roku 2050 a cieľov spočívajúcich v znížení emisií a zvýšení využívania energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2030. Regulačným rámcom EÚ sa stimulujú investície do čistej energie a malých decentralizovaných systémov energie z obnoviteľných zdrojov vrátane odvetvia vykurovania a chladenia¹⁰³. V stratégii týkajúcej sa obnoviteľných zdrojov energie na mori z roku 2020¹⁰⁴ sa zdôrazňuje potenciál najvzdialenejších regiónov ako priekopníkov v oblasti dekarbonizácie. Energetickú transformáciu v najvzdialenejších regiónoch možno podporiť z fondov v rámci politiky súdržnosti, iniciatívy Čistá energia pre ostrovy EÚ, mechanizmu „Nové energetické riešenia pre ostrovy (NESOI)“ a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Z programu LIFE možno financovať zavádzanie technológií, nové obchodné modely a súvisiace zručnosti.

Komisia v kontexte ruskej invázie na Ukrajinu navrhla plán REPowerEU s cieľom riešiť energetickú závislosť¹⁰⁵ a dočasný krízový rámec štátnej pomoci, ktorý umožňuje podporu pokrytia dodatočných nákladov v dôsledku zvýšenia cien plynu a elektriny¹⁰⁶.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- zabezpečili, aby sa vo vnútroštátnych/regionálnych právnych predpisoch podporovala energia z obnoviteľných zdrojov a energetická efektívnosť; zohľadnili situáciu najvzdialenejších regiónov v národných energetických a klimatických plánoch,
- poskytovali cieleňú podporu domácnostiam postihnutým energetickou chudobou,
- investovali do energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti s využitím prírodného bohatstva; podporovali najvzdialenejšie regióny, aby v odľahlých oblastiach uplatňovali riešenia s využitím energie z obnoviteľných zdrojov malého rozsahu s cieľom prekonať nedostatky energetickej infraštruktúry,
- začlenili rozvoj v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na mori do námorných priestorových plánov, ako sa stanovuje v stratégií týkajúcej sa obnoviteľných zdrojov energie na mori,
- zabezpečili, aby sa najvzdialenejšie regióny zohľadnili v podporných opatreniach v rámci plánu REPowerEU.

Komisia:

- bude podporovať výskum v oblasti inteligentných sietí, uskladňovania energie, morskej energie a energií z obnoviteľných zdrojov,
- zohľadní osobitosti najvzdialenejších regiónov v stratégii EÚ v oblasti slnečnej energie,
- bude podporovať výmenu skúseností v oblasti inovačného energetického manažérstva, napr. v rámci iniciatívy Interreg,
- vypracuje štúdiu o prechode na čistú energiu na ostrovoch EÚ vrátane najvzdialenejších regiónov, pričom podporí ich energetickú transformáciu prostredníctvom iniciatívy Čistá energia pre ostrovy EÚ a NESOI.

Obehové hospodárstvo

¹⁰³ COM(2021) 557 final.

¹⁰⁴ COM(2021) 741 final.

¹⁰⁵ COM(2022) 108 final.

¹⁰⁶ C(2022) 1890 final.

Vzhľadom na závislosť najvzdialenejších regiónov od dovozu zdrojov, vznik veľkého množstva odpadu v dôsledku cestovného ruchu a vývoz odpadu môžu byť riešenia obehového hospodárstva pre tieto regióny veľkým prínosom. Práve v tomto kontexte sa v akčnom pláne pre obehové hospodárstvo z roku 2020¹⁰⁷ podporujú riešenia prispôbené týmto regiónom. Väčšina najvzdialenejších regiónov vypracovala akčné plány pre obehové hospodárstvo, ktoré zahŕňajú udržateľnú výrobu a spotrebu, ako aj nakladanie s odpadom. Pomôcť môžu finančné prostriedky EÚ: z EFRR a ESF+ možno podporiť infraštruktúru a odbornú prípravu; z programu LIFE možno financovať rôzne projekty, napr. v oblasti nakladania s odpadom, a z ENRAF možno podporiť zber a spracovanie morského odpadu. Z EFRR sa v rokoch 2014 – 2020 podporili projekty, napr. na Azorách projekt zameraný na zhodnocovanie odpadu zo skládok, ktorými sa zvýšilo opätovné využívanie prírodných zdrojov a dekontaminovala sa pôda.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- zintenzívnili úsilie v oblasti nakladania s odpadom, najmä pokiaľ ide o zlepšenie obehovosti v prípade nakladania s biologickým odpadom a jeho spracovania, ako aj zníženie odpadu prostredníctvom opätovného použitia alebo opravy; kombinovali fondy s finančnými nástrojmi a využívali nástroj Green Assist,
- vypracúvali a vykonávali akčné plány pre obehové hospodárstvo a využívali nástroj TAIEX-REGIO PEER 2 PEER s cieľom uľahčiť spoločné vzdelávanie s inými regionálnymi orgánmi.

Komisia:

- zohľadní osobitosti najvzdialenejších regiónov pri navrhovaní harmonizácie systémov triedeného zberu odpadu, ako sa stanovuje v akčnom pláne pre obehové hospodárstvo,
- podporí efektívne využívanie zdrojov a obehovosť v týchto regiónoch, ako aj výmenu osvedčených postupov prostredníctvom platformy pre obehové hospodárstvo.

---

¹⁰⁷ COM(2020) 98 final.

2.3.2. PODPORA DIGITÁLNEJ TRANSFORMÁCIE: UMOŽNENIE NOVÝCH PRÍLEŽITOSTÍ

Digitalizácia môže spojiť ľudí, služby a podniky bez ohľadu na ich polohu, ako aj pomôcť najvzdialenejším regiónom prekonať prekážky spôsobené odľahlosťou. Transformáciu vrátane zavádzania digitálnej infraštruktúry a rozvoja digitálnych zručností môže usmerňovať vízia digitálnej transformácie v rámci Digitálneho kompasu do roku 2030¹⁰⁸.

Investície do digitálnej infraštruktúry možno podporiť z viacerých fondov EÚ. Programom Digitálna Európa¹⁰⁹ sa posilňujú kľúčové digitálne kapacity EÚ, pričom jeho cieľom je znižovať digitálnu priepasť medzi Európou a najvzdialenejšími regiónmi. V pracovnom programe európskych centier digitálnych inovácií na roky 2021 – 2023¹¹⁰ sa členské štáty vyzývajú, aby riešili digitálne potreby svojich príslušných najvzdialenejších regiónov. Udržateľnú infraštruktúru a sieťovú integráciu možno navyše podporiť z programu NPE: v rámci jeho digitálneho pracovného programu na roky 2021 – 2025¹¹¹ možno podporiť konektivitu prostredníctvom podmorských káblov a satelitov. Z EFRR sa bude ďalej prispievať na inkluzívnu digitálnu spoločnosť v týchto regiónoch. Pokiaľ ide o digitálne zručnosti, zámerom EÚ v rámci akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv je zabezpečiť takéto základné zručnosti aspoň 80 % dospelých osôb v EÚ. Cieľom oznámenia o formovaní digitálnej budúcnosti Európy¹¹² a akčného plánu digitálneho vzdelávania je podporiť digitálne vzdelávanie a zručnosti. Z EFRR sa podporuje rozvoj zručností prostredníctvom vzdelávacej infraštruktúry.

V návrhu Programu EÚ pre bezpečnú konektivitu¹¹³ sa navyše zriaďuje vesmírny systém konektivity s cieľom zabezpečiť celosvetový prístup k bezpečným službám satelitnej komunikácie pre vládnych používateľov, ktorými sa prepoja jednotlivé správy. Okrem toho hlavné vesmírne iniciatívy EÚ Copernicus, Galileo a EGNOS¹¹⁴ poskytujú údaje a služby v oblasti veľmi veľkej výkonnosti, ktoré majú potenciál umožniť digitálnu transformáciu celých odvetví hospodárstiev najvzdialenejších regiónov vrátane poľnohospodárstva a dopravy. Vesmírne údaje EÚ sú takisto užitočné z hľadiska služieb civilnej ochrany a monitorovania životného prostredia. Najvzdialenejšie regióny môžu využívať nástroje EÚ a vnútroštátne nástroje, ako sú štrukturálne a investičné fondy a národné plány obnovy a odolnosti, ako aj programy Horizont Európa, InvestEU alebo iniciatívu Cassini pre podnikanie vo vesmírnom sektore.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- pri určovaní kandidátskych subjektov pre počiatočnú sieť európskych centier digitálnych inovácií v súlade s programom Digitálna Európa zohľadnili potreby najvzdialenejších regiónov,
- využívali príležitosti na financovanie digitálnej infraštruktúry a konektivity v rámci programu NPE (napr. prepojení prostredníctvom podmorských káblov a satelitov)

¹⁰⁸ COM(2021) 118 final.

¹⁰⁹ Nariadenie (EÚ) 2021/694.

¹¹⁰ C(2021) 7911 final.

¹¹¹ C(2021) 9463 final.

¹¹² COM(2020) 67 final.

¹¹³ COM(2022) 57 final.

¹¹⁴ Služby poskytované systémom EGNOS by mali do konca roka 2026 pokrývať územia, ktoré sa geograficky nachádzajú v Európe vrátane Azor, Kanárskych ostrovov a Madeiry [nariadenie (EÚ) 2021/696, ktorým sa zriaďuje Vesmírny program Únie a Agentúra Európskej únie pre vesmírny program].

a programu Digitálna Európa,

- podporovali digitálne zručnosti v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy a využívali pritom všetky možnosti financovania EÚ¹¹⁵, a to aj podporou partnerstiev pre zručnosti v rámci Paktu o zručnostiach.

Komisia:

- bude analyzovať zavádzanie digitálnych riešení v najvzdialenejších regiónoch a pomáhať im využívať príležitosti a podporu v rámci programov EÚ, ako navrhli najvzdialenejšie regióny; preskúma možnosti podpory satelitných sietí s cieľom zabezpečiť konektivitu vo všetkých oblastiach,
- v spolupráci s členskými štátmi navrhne ďalšie centrá alebo subjekty na pokrytie potrieb v najvzdialenejších regiónoch, ak počiatočná sieť centier digitálnych inovácií neuspokojí ich potreby v digitálnej oblasti,
- bude podporovať výmenu informácií a osvedčených postupov; bude naďalej uľahčovať účasť najvzdialenejších regiónov v sieti úradov pre širokopásmové pripojenie,
- bude podporovať základnú digitálnu gramotnosť prostredníctvom fondov a programov EÚ, ako sú programy Erasmus+ a ESF+, ako aj pokročilé digitálne zručnosti prostredníctvom programu Digitálna Európa,
- bude podporovať využívanie vesmírnych údajov, služieb a aplikácií EÚ, čím sa umožní digitalizácia hospodárstiev najvzdialenejších regiónov.

3. SPOLUPRÁCA S INÝMI EURÓPSKÝMI REGIÓNMÍ, SO SUSEDNÝMI KRAJINAMI A S ĎALŠÍMI SUBJEKTMI

Interreg a spolupráca s programom Globálna Európa a finančné nástroje zámorských krajín a území

Vzhľadom na svoju polohu sú najvzdialenejšie regióny jedinečným prínosom pre vonkajšie vzťahy EÚ, ako aj pre premietanie našich záujmov a hodnôt. Vďaka nim je EÚ skutočne globálnym aktérom. V súlade so stratégiou EÚ Global Gateway je pre hospodársky rozvoj a regionálnu integráciu týchto regiónov takisto kľúčová spolupráca so susednými krajinami a územiami. Respondenti vo verejnej konzultácii označili túto spoluprácu za jednu z piatich najvýznamnejších priorít. V dohode o partnerstve medzi EÚ a africkými, karibskými a tichomorskými krajinami (AKT), ktorá bola uzavretá v roku 2021, sa nabáda na spoluprácu štátov AKT so ZKÚ a s najvzdialenejšími regiónmí, napr. v oblasti obchodu, energetiky, digitalizácie, zmeny klímy, životného prostredia a cestovného ruchu.

Všetky najvzdialenejšie regióny sa zúčastňujú na programoch Európskej územnej spolupráce Interreg, ktorými sa podporuje spolupráca medzi najvzdialenejšími regiónmí a susednými krajinami alebo územiami. Spolupráca je však naďalej obmedzená v dôsledku regulačných, administratívnych, rozpočtových a politických problémov¹¹⁶. Komisia zjednodušila postupy v záujme uľahčenia spolupráce: v rokoch 2021 – 2027 sa programy financované spoločne z EFRR (najvzdialenejšie regióny), z programu Globálna Európa (tretie krajiny) alebo na základe rozhodnutia o pridružení zámoria (ZKÚ) riadia jedným súborom pravidiel. EÚ okrem podpory

¹¹⁵ V stanovisku EHSV ECO/567 sa vyzýva na zabezpečenie digitálneho prístupu v najvzdialenejších regiónoch.

¹¹⁶ Niektoré partnerské krajiny v rámci programu Interreg pre Indický oceán neuznávajú Mayotte ako francúzsky najvzdialenejší región.

spolupráce s inými regiónmi EÚ, a to aj prostredníctvom programu Interreg Europe, pridělila 281 miliónov EUR z EFRR na podporu spolupráce medzi najvzdialenejšími regiónmi a ich susedmi a 15 miliónov EUR na podporu spolupráce medzi ZKÚ a inými partnermi, čím uľahčila spoločné projekty, ako sú univerzitné kurzy, spolupráca medzi nemocnicami či finančné nástroje. Spoluprácu možno podporiť aj v rámci programov Horizont Európa alebo LIFE.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- analyzovali príležitosti a prekonávali prekážky regionálnej spolupráce v rámci nového špecifického cieľa programu Interreg, ktorý sa týka lepšej správy, vo svojich programoch Interreg,
- využívali EFRR na spoluprácu s inými členskými štátmi, krajinami mimo EÚ alebo ZKÚ¹¹⁷.

Komisia:

- bude uľahčovať vykonávanie projektov spoločne financovaných z EFRR, programu Globálna Európa a na základe rozhodnutia o pridružení zámoria v koordinácii s prijímateľmi,
- bude mapovať príležitosti a problémy v rámci regionálnej spolupráce v jednotlivých oblastiach a identifikuje kľúčové oblasti spolupráce; bude rozvíjať príležitosti a podporovať spoluprácu, bude posilňovať výmeny informácií v jednotlivých oblastiach,
- pri revízii geografických stratégií bude zohľadňovať úlohu a osobitosti najvzdialenejších regiónov; bude zapájať najvzdialenejšie regióny do konzultačných mechanizmov, ako to navrhli.

Obchod

Blízkosť najvzdialenejších regiónov ku krajinám mimo EÚ predstavuje príležitosti na obchod a spoluprácu. Tieto regióny však čelia konkurencii okolitých krajín, v ktorých sa vyrába podobný tovar s nižšími nákladmi a menej prísny normami v oblasti zdravia, bezpečnosti a životného prostredia.

Komisia bude naďalej zohľadňovať citlivé výrobky najvzdialenejších regiónov pri rokovaní o dohodách o voľnom obchode, pričom posúdi ich vplyv a v prípade potenciálnych negatívnych dôsledkov prijme opatrenia vrátane ochranných doložiek. V posúdeniach vplyvu na udržateľnosť, ktoré boli podkladom rokovaní o dohode o voľnom obchode medzi EÚ a Indonéziou a globálnej dohode s Mexikom, sa už analyzujú záujmy najvzdialenejších regiónov¹¹⁸. Súčasťou dohody z roku 2019 medzi EÚ a Mercosurou sú ustanovenia na predchádzanie narušeniam trhov týchto regiónov v dôsledku dovozu z Mercosuru¹¹⁹. Najvzdialenejšie regióny sa zároveň vyzývajú, aby využívali príležitosti vyplývajúce z dohôd o voľnom obchode, najmä dohôd s krajinami v ich geografickom regióne, s cieľom ich integrácie do globálnych a regionálnych hodnotových reťazcov¹²⁰. Komisia navyše navrhla predĺženie

¹¹⁷ Podľa článku 63 ods. 4 nariadenia (EÚ) 2021/1060.

¹¹⁸ [Posúdenie vplyvu na udržateľnosť v záujme podpory rokovaní o dohode o voľnom obchode medzi Európskou úniou a Indonéziou: záverečná správa \(ec.europa.eu\)](#), [posúdenie vplyvu na udržateľnosť v záujme podpory rokovaní o modernizácii obchodnej časti globálnej dohody s Mexikom \(ec.europa.eu\)](#).

¹¹⁹ [Obchodná dohoda medzi EÚ a Mercosurou: základná dohoda \(ec.europa.eu\)](#).

¹²⁰ Pozri aj [oznámenie o preskúmaní obchodnej politiky \(ec.europa.eu\)](#).

a vylepšenie právnych predpisov EÚ prijatých Radou, v ktorých sa stanovujú osobitné pravidlá týkajúce sa zdaňovania a cieľ výlučne pre najvzdialenejšie regióny¹²¹.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty, aby:

- zapojili najvzdialenejšie regióny do vypracovania svojej pozície k obchodným dohodám,
- identifikovali príležitosti v oblasti obchodu pre najvzdialenejšie regióny a podporovali ich obchodné kapacity a integráciu do regionálnych a globálnych hodnotových reťazcov.

Komisia:

- bude naďalej zohľadňovať záujmy najvzdialenejších regiónov v posúdeniach vplyvu na udržateľnosť v kontexte rokovaní o obchodných dohodách,
- ďalej zvýši transparentnosť pri rokovaní a vykonávaní dohôd o voľnom obchode v najvzdialenejších regiónoch tým, že zabezpečí účasť ich zainteresovaných strán na dialógoch s občianskou spoločnosťou, konzultáciách a poradných skupinách, ako navrhli najvzdialenejšie regióny¹²²,
- bude v najvzdialenejších regiónoch informovať a zvyšovať povedomie o potenciáli existujúcej obchodnej dohody medzi EÚ a tretími krajinami,
- bude podporovať nové poradenské centrum EÚ pre obchod Access to Markets v najvzdialenejších regiónoch s cieľom pomôcť im využívať obchodné dohody a vyvážať na trhy mimo EÚ.

Migrácia

Na niektoré najvzdialenejšie regióny, najmä Kanárske ostrovy, Francúzsku Guyanu, Mayotte a Svätý Martin, sa vyvíja silný migračný tlak zo susedných krajín. Iba v roku 2019 sa o vstup na Mayotte pokúsilo viac než 27 000 osôb (čo zodpovedá 10 % obyvateľstva ostrova)¹²³ a v roku 2021 prišlo na Kanárske ostrovy viac než 23 000 osôb¹²⁴. Odhaduje sa, že 12 % obyvateľstva Francúzskej Guyany tvoria neregulárni migranti. Sú potrebné primerané a **prispôbené opatrenia** zamerané na zvládanie osobitných problémov spojených s migráciou v najvzdialenejších regiónoch, napríklad pokiaľ ide o stanovenie podmienok prijímania a postupov pre žiadateľov o azyl, riadenie a kontrolu hraníc a integráciu migrantov. Osobitnú pozornosť treba venovať maloletým osobám bez sprievodu.

Finančnými prostriedkami EÚ možno podporiť a doplniť regionálne a vnútroštátne financovanie v týchto oblastiach. Podľa nariadení EÚ, ktorými sa zriaďuje Fond pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF), Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (BMVI) a Fond pre vnútornú bezpečnosť (ISF), by mali dotknuté členské štáty zabezpečiť, aby ich národné stratégie a programy v rámci týchto fondov riešili konkrétne výzvy, ktorým čelia

¹²¹ Rozhodnutia Rady (EÚ) 2020/1790, (EÚ) 2020/1791, (EÚ) 2020/1792, (EÚ) 2021/991, nariadenie Rady (EÚ) 2021/2048.

¹²² Vyhlásenie CPRUP z novembra 2021, ako aj žiadosť respondentov vo verejnej konzultácii.

¹²³ Tlačové vyhlásenie francúzskeho ministerstva vnútra a ministra pre zámorské územia z 11. februára 2021.

¹²⁴ Zdroj: organizácia Euromed Rights a UNHCR.

najvzdialenejšie regióny pri riadení migrácie¹²⁵. Cieľom navrhovaného paktu o migrácii a azyle¹²⁶ je navyše predchádzať neregulárnej migrácii a zabezpečiť azyl pre osoby v núdzi.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- zabezpečili, aby národné stratégie a programy v rámci fondov EÚ AMIF, BMVI a ISF riešili konkrétne výzvy, ktorým čelia najvzdialenejšie regióny pri riadení migrácie, ako sa stanovuje v nariadeniach o zriadení týchto fondov; zabezpečili spoluprácu pri vykonávaní stratégií a programov EÚ, národných a regionálnych stratégií a programov týkajúcich sa migrácie v najvzdialenejších regiónoch; stanovili primerané podmienky pre maloleté osoby bez sprievodu,
- dosahovali synergie pri využívaní fondov EÚ s cieľom riešiť výzvy, ktorým najvzdialenejšie regióny čelia pri riadení migrácie, a vyčlenili príslušné finančné prostriedky,
- zapojili regionálne orgány a zainteresované strany do vypracúvania a vykonávania týchto programov.

Komisia:

- bude monitorovať uplatňovanie partnerského prístupu pri vnútroštátnom programovaní a vykonávaní v rámci zdieľaného riadenia s cieľom zabezpečiť, aby národné programy v rámci AMIF, BMVI a ISF riešili konkrétne výzvy spojené s migráciou v najvzdialenejších regiónoch a vznikajúce hrozby, ktorým najvzdialenejšie regióny čelia,
- bude podporovať zvyšovanie informovanosti vo vzťahu k najvzdialenejším regiónom a nabádať miestne a regionálne orgány, aby využívali potenciál, ktorý ponúkajú fondy EÚ, na riešenie miestnych nedostatkov a potrieb; bude podporovať synergie medzi rôznymi fondmi EÚ s cieľom riešiť výzvy spojené s migráciou a bezpečnosťou,
- bude monitorovať situáciu v oblasti migrácie v najvzdialenejších regiónoch, ktoré sú obzvlášť vystavené prílevom migrantov, a podľa potreby podporovať členské štáty pri vypracúvaní prispôbených riešení,
- bude používať pracovné programy tematických nástrojov v rámci AMIF, BMVI a ISF, aby pomohla riešiť výzvy spojené s migráciou v týchto regiónoch podporných opatrení pre maloleté osoby bez sprievodu.

4. POSILNENÉ PARTNERSTVO, DIALÓG A PODPORA

S cieľom zabezpečiť, aby boli politiky, právne predpisy, fondy a programy EÚ prispôbené najvzdialenejším regiónom, ako sa stanovuje v článku 349 ZFEÚ, je naďalej prioritou Komisie začleniť do nich osobitosti týchto regiónov. Komisia pri tvorbe politik systematicky berie do úvahy záujmy týchto regiónov. Iba v roku 2021 Komisia zohľadnila osobitosti týchto regiónov v takmer 30 legislatívnych návrhoch, politických iniciatívach a pracovných programoch, napríklad v rámci programu Horizont Európa, NPE, programu LIFE, ENRAF, programov Erasmus+ a Digitálna Európa. V usmerneniach pre lepšiu právnu reguláciu¹²⁷ sa ďalej posilňuje

¹²⁵ Nariadenie (EÚ) 2021/1147, odôvodnenie 64; nariadenie (EÚ) 2021/1148, odôvodnenie 63; nariadenie (EÚ) 2021/1149, odôvodnenie 58; vo všetkých týchto odôvodneniach sa uvádza, že príslušné členské štáty by mali zabezpečiť, aby ich národné programy riešili konkrétne výzvy, ktorým čelia najvzdialenejšie regióny pri riadení migrácie.

¹²⁶ COM(2020) 609 final.

¹²⁷ COM(2021) 219 final.

posudzovanie územného vplyvu s cieľom posúdiť vplyv legislatívnych návrhov na konkrétne regióny vrátane najvzdialenejších regiónov.

Najvzdialenejšie regióny môžu využívať mnoho nových príležitostí na podporu v rámci politik EÚ, ktoré im pomôžu vypracúvať, vykonávať a financovať vlastné prispôbené stratégie regionálneho rozvoja. Komisia je odhodlaná pomáhať týmto regiónom pri vykonávaní potrebných reforiem a investícií, využívaní príležitostí a synergií v programoch EÚ a zlepšovaní administratívnych kapacít a na tieto účely zavádza poradenský nástroj. Komisia organizuje pravidelné stretnutia na vysokej úrovni a zasadnutia pracovných skupín s najvzdialenejšími regiónmi a ich príslušnými členskými štátmi a je odhodlaná posilniť dialóg s cieľom lepšie chápať záujmy ľudí žijúcich v týchto regiónoch a zvyšovať informovanosť o politikách EÚ. V týchto regiónoch podporila dialógy s občanmi a centrá Europe Direct.

Komisia vyzýva dotknuté členské štáty a najvzdialenejšie regióny, aby:

- spoločne vypracúvali plány regionálneho rozvoja pre jednotlivé najvzdialenejšie regióny, v ktorých by sa riešili potreby jednotlivých regiónov; identifikovali prekážky a oblasti, ktoré si vyžadujú reformu; rozvíjali osobitné silné stránky a komparatívne výhody a investovali do nich; stanovili priority a podľa nich pridelovali finančné prostriedky,
- využívali všetky osobitné príležitosti pre najvzdialenejšie regióny v rámci politických iniciatív, ako aj právnych predpisov, programov a fondov EÚ,
- rozvíjali celkové administratívne kapacity a zúčastňovali sa na iniciatívach Komisie v oblasti budovania administratívnych kapacít¹²⁸; využívali technickú pomoc pri vypracúvaní veľkých projektov; využívali existujúce nástroje EÚ, napríklad nástroj Jaspers¹²⁹; budovali kapacity s cieľom zúčastňovať sa na programoch založených na konkurencieschopnosti,
- využívali Nástroj technickej podpory pri žiadaní o podporu na kľúčové reformy, najmä v oblastiach, ktorých sa týka toto oznámenie; obzvlášť vítané sú žiadosti viacerých regiónov, ktoré umožňujú úspory z rozsahu a výmenu najlepších postupov,
- na miestnej úrovni šírili informácie o možnostiach financovania poskytované Komisiou,
- rozšírili zber údajov v najvzdialenejších regiónoch, čím by odstránili existujúce nedostatky regionálnych štatistík.

Komisia:

- zavedie poradenské nástroje s cieľom pomôcť jednotlivým najvzdialenejším regiónom vypracúvať plány regionálneho rozvoja, reformy a programy investícií, ak o to požiadajú; umožní synergie medzi príležitosťami v rámci fondov a programov EÚ,
- bude podporovať žiadosti najvzdialenejších regiónov o podporu z Nástroja technickej podpory, pokiaľ ide o prispôbené odborné technické znalosti, pri vypracúvaní a vykonávaní reforiem v širokej škále politických oblastí; s pomocou koordinujúcich orgánov osloví najvzdialenejšie regióny pri každoročnom zavádzaní Nástroja technickej podpory v jednotlivých krajinách,
- vybuduje portál týkajúci sa možností využívania fondov, programov a politických iniciatív EÚ pre najvzdialenejšie regióny; začne sériu informačných stretnutí pre tieto regióny v súvislosti

¹²⁸ Napríklad ako je pilotná akcia vykonávaná spolu s OECD o prednostnom budovaní administratívnych kapacít, program TAIEX-REGIO PEER 2 PEER, komunity odborníkov v rámci GR REGIO, rámec kompetencií, pakty integrity, program odbornej prípravy pre odborníkov.

¹²⁹ [Spoločná pomoc na podporu projektov v európskych regiónoch \(JASPERS\) \(ec.europa.eu\)](http://ec.europa.eu).

s programami a hlavnými iniciatívami EÚ, ktoré sa budú zameriavať na malé a stredné podniky, MVO a verejnosť,

- bude analyzovať návrhy najvzdialenejších regiónov a ich príslušných členských štátov (vyhlásenie CPRUP z roku 2021, spoločný pozičný dokument z roku 2022) v pracovnej skupine pre najvzdialenejšie regióny a bude na ne nadväzovať,
- začlení osobitosti najvzdialenejších regiónov do iniciatív, legislatívnych návrhov a programov prostredníctvom prispôbených a miestne orientovaných prístupov, s prípadným posúdením územného vplyvu;
- bude naďalej zohľadňovať osobitosti týchto regiónov pri revízii nariadení a usmernení o štátnej pomoci v jednotlivých odvetviach na základe existujúcich ustanovení pre tieto regióny v právnych predpisoch EÚ v oblasti štátnej pomoci,
- bude podporovať budovanie administratívnych kapacít, súvisiace plány a pakty integrity, ako aj výmenu poznatkov medzi riadiacimi orgánmi prostredníctvom existujúcich nástrojov¹³⁰; bude podporovať kapacitu zúčastňovať sa na programoch na zvýšenie konkurencieschopnosti,
- bude posilňovať komunikáciu a dialóg s miestnymi orgánmi, občianskou spoločnosťou, podnikmi, verejnosťou a mladými ľuďmi, pričom bude vychádzať z existujúcich štruktúr vrátane dialógov s občanmi,

vypracuje strategický výhľad o tom, ako kľúčové trendy ovplyvnia najvzdialenejšie regióny, aby mohla náležite prispôbiť politiky, a bude podporovať zber údajov na účely politiky založenej na dôkazoch.

¹³⁰

[TAIEX-REGIO PEER 2 PEER \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu/taiaex-regio-peer-2-peer/) a komunity odborníkov.

ZÁVER

Touto obnovenou a posilnenou stratégiou pre najvzdialenejšie regióny sa preukazuje neochvejný záväzok Komisie voči ich rozvoju a prosperite. Ide o inštitucionálny záväzok stanovený v článku 349 ZFEÚ, politickú nevyhnutnosť vzhľadom na päť miliónov európskych občanov, ktorí v týchto regiónoch žijú, hospodársku nevyhnutnosť z dôvodu nevyužitého potenciálu v týchto regiónoch, najmä z hľadiska zeleného hospodárstva, a geostrategickú investíciu, ktorou sa posilňuje úloha týchto regiónov ako brán Európskej únie do zvyšku sveta.

Ústredným prvkom tejto stratégie a budúcich opatrení sú ľudia, je preto potrebné zabezpečiť, aby mali všetci občania EÚ bez ohľadu na to, kde sa narodili alebo kde žijú, prístup k vzdelávaniu, odbornej príprave, bývaniu, zdravotnej starostlivosti a základným životným podmienkam. Mladým ľuďom je potrebné poskytovať príležitosti na uplatnenie ich potenciálu.

V tomto duchu sa v oznámení stanovujú priority opatrení EÚ s cieľom podporiť udržateľnú obnovu a rast v jej najvzdialenejších regiónoch, využiť ich rastový potenciál a pomôcť odstrániť rozdiely v kvalite života medzi týmito regiónmi a zvyškom Únie.

Hoci si takéto úsilie vyžaduje pevný zväzok na úrovni EÚ, v prvom rade je potrebné, aby si každý región vytvoril vlastnú víziu obnovy a rastu. Napriek podobnosti sú najvzdialenejšie regióny EÚ rôznorodé a ich vízie rozvoja musia byť prispôbené a navrhnuté v úzkej spolupráci s príslušným členským štátom v súlade s európskymi prioritami, pričom je potrebné uplatniť zásadu partnerstva a konzultovať naprieč všetkými sektormi spoločnosti na týchto územiach. Udržateľná obnova si takisto vyžaduje stanovenie priorit na úrovni národnej aj regionálnej úrovni, politickú vôľu, reformy a administratívne kapacity.

Komisia sa zaväzuje, že posilní dialóg a bude podporovať individualizovanú podporu na tieto účely. Bude naďalej pracovať v úzkom partnerstve s najvzdialenejšími regiónmi a ich príslušnými členskými štátmi, ako aj inými inštitúciami, najmä s Európskym parlamentom a Radou, aby zohľadnila osobitosti týchto regiónov vo všetkých relevantných politikách EÚ. Zintenzívni svoje snahy, aby týmto regiónom pomohla využiť ich silné stránky a nevídané príležitosti, ktoré prinášajú politiky EÚ, jednotný trh, ako aj finančná podpora zameraná na investície do ich budúcnosti.